

De Moelial

Studententijdschrift van de Vrije Universiteit Brussel in samenwerking met BSG, Studiekring Vrij Onderzoek en Dienst Cultuur

EXAMENREGLEMENT : p. 14-15

Interview *De aangekondigde externe SoR-Audit(I)*

De Moelial poggde met Nick De Schacht (STUDENT) een blik achterwaarts te werpen na ongeveer 5 maanden SoR-beleid?

I HAVE A DREAM

DE MOELIAL: Wat denkt u na enkele maanden SoR-ondervoorzitter te zijn?

NICK DESCHACHT: Wat denk ik daarvan?...Ja dat dit een lastige job is, dat er veel werk bij komt kijken en dat het niet altijd zo gemakkelijk is. Je botst bij wijze van spreken op vele muren. Het is niet altijd zo gemakkelijk om ideeën te verwezelijken omdat je zit met een aantal logge structuren die het niet altijd even makkelijk maken om je creativiteit direct in een beleid om te zetten. Je moet als het ware bergen werk verzetten om relatief kleine veranderingen te kunnen aanbrengen. Jammer genoeg heeft dat besef dat je maar een beperkte invloed hebt een demotiverende werking op enkele studentenvertegenwoordigers.

Tussen droom en daad staan immers praktische bezwaren.

DE MOELIAL: Het contact tussen de studenten van de Sociale Raad (SoR) en de diensthoofden loopt dat goed? Of is dit al een eerste bron van frustratie?

NICK DESCHACHT: Ja, het is soms wel een bron van frustratie. Vooral inzake huisvesting ondervinden we moeilijkheden. Temeer, huisvesting was ook één van onze programmapunten voor de verkiezingen. Wat betreft onze programmapunten...

DE MOELIAL: Nee nee, we vroegen hoe het contact gaat tussen de diensthoofden en de studenten. Is het makkelijk om dingen samen te doen?

NICK DESCHACHT: Ah ja, om dingen samen te doen. Wel, zolang wij op één lijn zitten met de administratie is er natuurlijk geen enkel probleem. De problemen stellen zich wanneer onze

ideeën botsen met de ideeën van de administratie. Zij hebben natuurlijk zelf ook een programma en een eigen visie. Dat is normaal, zij zijn er ook al langer mee bezig. Het zou zelfs jammer zijn moesten ze zelf geen visie hebben. Maar ja, soms botsen de ideeën en laaien de discussies hoog op. Zo waren er grote discussies rond huisvesting en de huurtoelagen, waar julle in julle vorige Moelial ook al over hebben bericht. Dat was dus naar aanleiding van heel de historie toen op de SoR. Daar was toen een agendapunt op het allerlaatste moment in feite van de SoR gehaald, op een volgens ons nog altijd ongeoorloofde manier. Ik denk dat we eerlijk moeten zijn. We hebben gepoogd de prijsstijgingen van vorig jaar terug te dringen. We hebben dat geprobeerd, we hebben een voorstel gelanceerd dat kwam van de voorzitter van de commissie Tim Engels. Dat voorstel werd dan goedgekeurd op de commissie huisvesting, op de commissie sociale dienst en werd vervolgens dan geagendeerd op de so-

SoR-ondervoorzitter Nick De Schacht

ciale raad om er dan weer te worden afgehaald. Allé, de bekende historie. Dan was er nog een aangetekend schrijven van twee leden van de SoR - waaronder mezelf - om dat punt toch nog op de SoR te brengen. Maar toen is de boel hier echt beginnen escalere-

ren. Je merkte dat het te snel ging. Er kwamen dus meer en meer problemen en dan hebben we besloten om de brief terug in te trekken. We zijn in feite met ons hoofd op een soort, ja, muur ge-

Editoriaal Over objectiviteit en andere waanbeelden

aanraking komen. Dit principe zegt dat de werkelijk vrije onderzoeker uit feiten andere feiten deduceert zonder geleid te worden door buitenfeitelijke dogma's, vooroordelen, ... "Objectiviteit", met andere woorden, is de basisinstelling van de "vrij onderzoeker". Transponeren we dit naar de journalistiek, dan komen we in een wel erg bizarre situatie terecht.

In de journalistiek, en over andere gebieden spreek ik me hier niet uit, bestaat er namelijk niet zoiets als objectiviteit! (Ik vermoed trouwens dat dit het eerste is dat je leert in de les "Historische Kritiek")

De journalist neemt onmiddellijk al een standpunt in door de keuze van zijn onderwerp, van de ondervraagde, de locatie enz. Zo ontstaat er meteen een subjectieve invulling van het onderwerp waarover verslag gegeven wordt.

Een interview van Filip Dewinter op een Joodse begraafplaats door iemand wiens grootvader omkwam in Birkenau, zal fundamenteel anders zijn dan een interview van Dewinter in café "De Leeuw van Vlaanderen" door een oud-Oostfront-soldaat, al worden de

zelfde vragen gesteld.

Ook het "objectief op een rijtje zetten van de feiten" is niet objectief: welke feiten kiest een verslaggever uit, aan welke feiten besteedt hij/zij geen aandacht? De motivatie zal misschien niet meteen gekend zijn, maar het resultaat is steeds gekleurd. Als ik een encyclopedie samenstel van de Twintigste Eeuwse muziek en geen woord besteed aan jazz, geef ik een duidelijk signaal, hoewel ik toch alleen maar feiten weergeef.

Nog een voorbeeldje:

1. "In 1998 wordt de Bologna-intentieverklaring ondertekend die het hoger onderwijs grondig moet hertekenen."
2. "In 2000 beslist de VUB mee te gaan met deze intentieverklaring."
3. "In 2002 wil men overstappen van het oude systeem naar het Bachelor-Master-systeem."

Wat weet je meer na dit "objectief weergeven van de feiten", dat, zoals boven aangetoond werd, zelfs niet objectief is: als ik tussen punt 2. en 3. had geschreven dat 200 studenten aan de VUB het rectoraat hadden bezet om te protesteren tegen de beslissing van

de VUB om in de Bologna-boot te stappen, zou ik een volledig andere betekenis geven aan de "opgesomde feiten".

Ten tweede, hoe kan je met deze "objectiviteit" het publieke debat stimuleren of duidelijk maken dat de burger waakzaam moet zijn, dat er mogelijke problemen schuilen in een evolutie? Hoe kan je achterliggende mechanismen betrekken bij het onderzochte? Uit feiten 1., 2. en 3. kan je niet opmaken dat er eveneens een ernstige economische motivatie is voor het doorvoeren van de Bologna-verklaring. Dit economische aspect staat weliswaar ogenschijnlijk niet in direct verband met feiten 1 tot en met 3, doch het is van cruciaal belang.

Als je de lezer wil bewust maken van dit onderliggende mechanisme, overschrijd je genadeloos de grens van Poincarés "objectiviteit", maar kan je tenminste de volgende stap zetten en de lezer vragen of aanzetten zich te informeren bij verschillende andere bronnen en zelfs te reageren. Een "krant" die enkel rigoureu probeert de feiten objectief weer te geven is zonder betekenis. Er zijn natuurlijk deontologische en ethische regels die in acht genomen moeten worden.

Met andere woorden, het principe van "objectiviteit" blokkeert elke vorm van maatschappelijk engagement en is bovendien even denkbeeldig als Sinterklaas. Maar probeer dat eens te vertellen aan een vijfjarige!

Stefan Prins

INHOUD

pagina 2
Vervolg 'De aangekondigde externe SoR-Audit(I)'
pagina 3
pagina 4
'De aangekondigde externe SoR-audit (II)'
pagina 5
Koen Raes over onderwijs
pagina 6-8
Pierre Boulez
pagina 9-10
jazz en kortverhalen
pagina 11
column en ucus reageert
pagina 12
Brusselse poëzie
pagina 13
Fabeltjeskrant
pagina 14-15
Examenreglement

botst. Het was te ver gegrepen om het zo te zeggen. Nu, wat betreft huisvesting wordt er een discussie gevoerd in het najaar over een soort meerjarenplan voor huisvesting. Meer bepaald over de problematiek van huisvesting vanaf het academiejaar 2002-2003. We hopen natuurlijk van daar een inbreng in te hebben op dat lange-termijn plan. Volgend jaar blijven de prijzen dus zoals ze nu zijn. (vervolg lees p.2)

(vervolg van p.1)

DE MOEIAL: Zelfs met de argumentatie dat er zogenaamde correcties zijn aangevoerd waar niemand uiteindelijk last van ondervindt?

NICK DESCHACHT: Ons inziens was het stelsel van de huurtoelagen zelf, die overgang van huurprijzen naar huurtoelagen, een stap die bedoeld was om geld op te brengen. Dat brengt geld op. Er is in feite een algemene tendens op de universiteit, en ook in de maatschappij in het algemeen, om de algemene voorzieningen af te bouwen en ze te vervangen door individuele voorzieningen. Een soort OCMW dus: 'Jouw dossier is van die aard en dus gaan we je zoveel geld geven'. Ons probleem daarbij is dat er een extra drempel wordt gecreëerd. Je merkt dat, als je individuele voorziening inbouwt, er een aantal mensen sowieso uit de boot dreigen te vallen op het einde van het verhaal. Dat is ons probleem daarmee. Dat geldt ook voor het systeem van huurtoelagen aan de VUB. We moeten dus vaststellen dat er een groep van studenten vandaag meer betaalt dan vorig jaar.

DE SLOGANS VOORBIJ? OF ACHTERNAHOLLEN OP BLOTE VOETEN

DE MOEIAL: Wat is er al gerealiseerd rond studenteninspraak en sociale voorzieningen?

Inspraak Uno

NICK DESCHACHT: Wat betreft studenteninspraak, daar vind ik dat we wel een goede aanzet hebben gegeven. We hebben open-vergaderingen georganiseerd, wat dat een goede zaak is. Vervolgens plannen we nu volgende maand om een document op de Sor te brengen met betrekking tot openbaarheid van bestuur wat één van de belangrijkste peilers was in ons programma. Je kunt immers niet verwachten van studenten dat ze deelnemen of participeren aan het beleid als ze niet op de hoogte zijn van de werking van de Sociale Raad. Te weinig studenten weten dat de Sor bestaat. Te weinig studenten weten waar ze mee bezig is en waarover ze beslist. Die openbaarheid van bestuur willen we in de eerste plaats door de verslagen voor iedereen toegankelijk te maken. Nu mag een verslag zelfs niet openbaar gemaakt worden. Wij vinden dat iedereen het verslag moet kunnen inkijken, iedereen moet kunnen weten wat dat er gezegd is op die Sor, wat hun vertegenwoordigers te zeggen

hebben. Volgens mij moeten we zelfs nog verder durven gaan. Waarom zouden we de vergaderingen van de Sor niet openbaar maken? Op die manier zouden de studenten zelf kunnen komen kijken zoals in de gemeenteraad of het parlement. Zo kunnen studenten met hun eigen ogen zien wat hun vertegenwoordigers zeggen op de Sociale Raad. Nu, die openbaarheid van bestuur is er nog altijd niet hoor. Het is nog een voorstel en hopelijk komt het erdoor.

DE MOEIAL: Hoe bereik je de studenten?

NICK DESCHACHT: Hoe bereik je de studenten. Voor mij is dat een prioritaair punt. Ik zou graag zien dat er bij de verkiezingen van volgend jaar verschillende lijsten opkomen met heel veel kandidaten. Omdat dit gewoon een teken is van bereidheid tot participatie en wil om iets te doen of iets te veranderen. Hoe doe je dat? Daar is natuurlijk geen wondermiddel voor. Ik denk dat je moet werken met verschillende elementen. In de eerste plaats moeten we werk maken van een transparante structuur en informatie-doorstroming. Daarnaast ook het openbaar maken van de Sor-vergaderingen. Zo kunnen studenten die geïnteresseerd zijn in studenten-vertegenwoordiging en -politiek eens komen zien hoe het er aan toe gaat op de Sor. Op die manier toon je de studenten hoe belangrijk de zaken zijn die worden bediscussieerd.

DE MOEIAL: Ga je dit alleen vanaf boven af doen? Vanuit de studentenkringen en het verenigingsleven? Zij zitten tenslotte met hetzelfde probleem van de participatie. Is het niet beter dat van onder uit te doen?

NICK DESCHACHT: Ik denk dat we dat proberen door ons systeem van open vergaderingen. Wat omgekeerd ook een heel belangrijk element hierin is, is de deelname van onderuit aan die Bologna-actie. Het zijn de studenten zelf die dat hebben gedaan. En dat is ook inspraak, dat is deelname aan politiek, dat is nadenken over waar naar toe met de universiteit en de maatschappij. Precies dat is het schitterende van de actie eigenlijk.

Democratisch Onderwijs Secundo

DE MOEIAL: Wat betreft de sociale voorzieningen?

NICK DESCHACHT: Bon, voor de sociale voorzieningen hebben we een beetje het geluk gehad. Ludo Sannen van Agalev is zelf met een voorstel gekomen: de zogenaamde JOKER-beurs. Dat is een beurs voor beursgerechtigde studenten die om uitzonderlijke redenen, bijvoorbeeld omdat ze bissen, geen beurs zouden krijgen. Ze kunnen éénmaal deze beurs aanvragen: hun joker inzetten. Vandaar de naam, de JOKER-beurs. In tegenstelling tot de andere universiteiten gaf de VUB vroeger al beperkte beurzen voor bissers. Nu zal dat geld van de overheid komen waardoor we zelf

soonlijker dat we dat goed gedaan hebben, achteraf gezien. Bon voor ons programmapunt huisvesting zijn er inderdaad problemen geweest waarbij we dus op een muur zijn gebotst. Een aantal mensen van onze lijst zijn een beetje gedemotiveerd door het feit dat we niet vlugger vooruit geraken en te weinig invloed hebben. Er zijn een aantal problemen met de studentenvertegenwoordigers van 'De Lijst'. Maar die spanningen zijn stilletjes aan het bekoelen denk ik. Nu moeten we er voor zorgen dat er opnieuw werk wordt gemaakt van een versnelde beleid. De laatste maand zijn we een beetje in een vertraging geraakt omdat we niet overeenkwamen, zodat commissies minder samen kwamen en nu komen de examens eraan. In de loop naar het volgend academiejaar moeten we nog een aantal belangrijke zaken doen. Bijvoorbeeld inzake de doopzaal. Dit jaar werd er een commissie 'doopzaal' opgericht om een soort dialoog aan te gaan met de VUB-overheid. Voor volgend jaar lijkt er alvast een oplossing te bestaan. Een doopzaal voor volgend jaar vinden was het meest acute probleem op dat vlak. Nadeel is dat we nog steeds geen definitieve oplossing hebben. We hebben wel gezien dat er een bereidheid is, een goede wil bij de academische overheid. Maar ze zijn natuurlijk wel wat voorzichtig en terughoudend als het op financieel vlak aankomt. Dit probleem zal in het najaar hoedanook aangepakt moeten worden. Anders zitten we volgend jaar met het zelfde probleem. Maar we zullen wel zien.

DE DAAD BIJ HET WOORD

DE MOEIAL: Als ik u zo hoor moeten de plannen die u vandaag heeft nog eigenlijk grotendeels worden uitgevoerd.

NICK DESCHACHT: Als u die openbaarheid van bestuur en die definitieve doopzaal bedoelt, hebt u gelijk natuurlijk. Maar die openbaarheid van bestuur zit al in een, euh... vergevorderde fase. Dat punt wordt in juli op de Sociale Raad besproken. Maar het is inderdaad nog lang niet goedgekeurd. En voor huisvesting wordt dat het najaar.

Voor de kwestie van inspraak en par-

ticipatie wordt dat de voorbereiding van de verkiezingen. Ik hoop die verkiezingen goed voor te bereiden en de studenten goed in te lichten dat ze daar aan kunnen deelnemen. Dat er zoiets is als die Sor en dat die Sor belangrijk is. Want veel studenten zijn blijkbaar nog altijd niet op de hoogte van wat die Sor precies is.

DE MOEIAL: Met een videospotje bijvoorbeeld?

NICK DESCHACHT: Ja, dat is een mogelijkheid (lacht). Die informatie blijft uiterst belangrijk. Vooral naar eerstejaarsstudenten toe. Daar gaan we dus werk van moeten maken in het begin van het volgend academiejaar.

SOR, Software Revaluatie VERSIE 3.0

DE MOEIAL: Er is ook de afgelopen weken en maanden een audit gebeurd, er zijn werkgroepen opgericht die volgens de rector moeten nagaan wat de actuele 'core competence' is van de Sor. Met andere woorden het herdenken van de functies die Sor vervuld. Hoe zijn die werkgroepen nu bezig?

NICK DESCHACHT: Eerst en vooral is die herdenking vrij snel moeten gebeuren. Ik heb de indruk dat we daar onvoldoende in hebben gedaan. We hebben twee maand lang alle problemen geïnventariseerd in die rectorale werkgroepen. Van die werkgroepen wordt nu een verslag opgemaakt en die teksten vormen dan de aanzet tot de eigenlijke discussie. Hier hetzelfde geval, die discussies moeten worden gevoerd in het najaar. Tot nu toe werd er onvoldoende ten gronde gediscussieerd. Maar hopelijk, en daar ben ik eigenlijk van overtuigd, komt die discussie er in de komende maanden.

DE MOEIAL: Het idee van deze werkgroepen komt van het recoraat. Is dat geen spijtige zaak? De Sor had toch beter hierzelf het voortouw moeten nemen.

NICK DESCHACHT: Inderdaad, die discussie is trouwens ook vrij hevig gevoerd in de Sor. De Sor had beter zelf het initiatief genomen. Nu geven we de controle een beetje uit handen. We zijn dan toch ingegaan op de uitnodiging van het recoraat omdat we ervan overtuigd zijn dat er een evaluatie moet worden gemaakt. Er lopen inderdaad een aantal zaken fout op vlak van studentendemocratie, participatie, financiën, enz... Dus die werkgroepen zijn nodig. We hopen er het beste uit te halen.

Voor de kwestie van inspraak en par-

Om het met de woorden van de rector te zeggen: 'pro-actief denken!!!'

DE MOEIAL: Bedankt voor dit gesprek

Pieter Vissers en Ruth Lemmens.

Bologna

De Cramp van Van Camp

en andere kronieken ener collaboratie

The State University which is centralised (and bureaucratic), and officially equal to all others in the country, with absolute equivalence of degrees and a proportional right to research subsidies, will disappear.¹

De progressieve transformatie van het tertiair onderwijs van een overheidssector naar een dienstensector is onafwendbaar.²

Universiteiten hebben de plicht mee te evolueren met de maatschappij³

Ieder van u heeft op 10 mei jl. een mailtje ontvangen, geschreven door Frank Winter en getekend door Ben Van Camp, en verstuurd "met medeweten van de academische overheid". Het is dus een soort regeringsverklaring. En zoals bij alle regeringsverklaringen het geval is, staat de duidelijkheid van de formulering in omgekeerde evenredigheid tot het belang van de inhoud. Want dat het belangrijk is, laat daar geen twijfel over bestaan.

Het bericht betreft de zgn. "bestuurlijke associaties" tussen universiteiten en hogescholen, die de Vlaamse regering "op vrijwillige basis" wil opleggen aan de voornoemde instellingen. Wat ze op het oog hebben kan misschien nog het beste vergeleken worden met de paraplustructuur "Universiteit Antwerpen", opgericht als reactie op de besparingen in het beruchte Coensdecreet uit 1991⁴. Deze "associatie" bestaat uit drie onafhankelijke universitaire instellingen (UIA, UFSIA en RUCA), die een aantal bestuurlijke taken overgedragen hebben aan een gemeenschappelijk beheer. Men zou ook de vergelijking kunnen maken met de "Scholengroepen" in het secundair onderwijs. Deze zijn eveneens opgericht onder vrijwiljige dwang van het Vlaams gouvernement, en waren nodig om de rationalisering⁵ d.m.v. "schaalvergroting" op te vangen. Dat beloofd dus niet veel goeds. Wat zegt nu het tekstje van het doo Winter-Van Camp over de redenen voor deze nieuwe associaties? Dat ze liggen in het verleden van het hogeschooldecreet, dat aan het personeel van de hogescholen de verplichting oplegt om hun onderwijs wetenschappelijk te ondersteunen. Vermits het onderzoek bijna uitsluitend aan de universiteiten verankerd is, kan het personeel van de hogescholen niet anders dan zich op één of andere manier in verbinding stellen met een universiteit (...). Ge zoudt bijna denken dat het deze keer iets positiefs is! Wacht, wacht, niet te rap! Er zit toch een vlieg aan de lamp. Niet dat men moet samengaan, maar met wie: Om te beginnen ligt de VUB geografisch gezien er slecht in vergelijking met b.v. Antwerpen of Gent (er zijn zelfs Vlaamse hogescholen in Brussel), en bovendien buiten de katholieken hun machtspositie in het Vlaamse onderwijslandschap voor de zoveelste keer goed uit: De KUL maakt zich sterk dat het (sic) een grote associatie zal vormen met al de overige katholieke hogescholen over heel Vlaanderen en Brussel. Naar verluidt duwt de Guimardstraat ook hard in die richting (...). Dit laat de VUB in een weinig aantrekkelijke positie. Het understatement is een stijlvorm: de VUB zal

volkomen gemarginaliseerd worden, zeker nu quantitative slagkracht door almaar extremere "schaalvergrotingen" en "kwaliteitscontroles" hoe langer hoe belangrijker wordt in de door de opeenvolgende onderwijsministers gecreëerde en kunstmatig opgevoerde concurrentiestrijd om financiering (en dat zal onder dit gouvernement nog veel erger worden)⁶. Het doet dan ook een beetje vreemd aan te lezen dat in de bewuste mail wordt opgeroepen alle contacten die deze associaties met de VUB zouden kunnen bevorderen, aan te spreken. Geloven de opstellers dan echt dat zij ook maar enig tegengewicht in de schaal kunnen werpen?

En eens te meer Bologna...

Natuurlijk geloven ze dat niet. De inhoud van de mail is daarvoor trouwens het beste bewijs. Laten we eens kijken naar de achtergronden van dat merkwaardige document. Al op regel één van de aan het begin van de mail geciteerde "Conceptnota" aan de Vlaamse regering (01/05/01, zie hiernaast) wordt verwezen naar de Verklaringen van de Sorbonne en Bologna. Bologna? Maar dat kennen we al: Bachelor/master-systeem en externe "accreditering" (erkenning) op zijn Amerikaans, in naam van de zgn. internationalisering. En de bedoeling was toch de creatie van een Europese Hoger Onderwijsmarkt pardon "Onderwijsruimte", *with the objective of increasing the international competitiveness of the European system of higher education* en alle gevolgen van de democratisering (inschrijvingsgelden...), de academische vrijheid (grondwettelijke onderwijsvrijheid...) en de culturele verscheidenheden (verengelsing...) in het Europese onderwijs vanden? Datgene dus waartegen we bezet en betoogd hebben, en waarover Van Camp op papier behoudt had dat deze gevolgen er absoluut niet zouden komen, want daar ging hij bij de minister van onderwijs voor zorgen, sèh. Uiteraard wist iedereen wist toen al dat hij loog. En voor degenen die zichzelf wijsmaakten dat ze daaraan twijfelen moge dit volstaan: in het mailtje van ons olijke duo wordt er naar de Bolognaverklaring niet één keer verwezen!

Maar waarom zou 'Bologna' gebaat zijn bij "associaties" tussen Vlaamse hogescholen en universiteiten? Dit heeft gewoon te maken met de manier waarop men hier de hogescholen van het lange type (zoals b.v. de industrieel ingenieurs, de toegepaste economen en de architecten), in heel dat bachelor/mastersysteem wil laten meestappen: om de gelijkshakeling van de graden der hogescholen met die der universiteiten mogelijk te maken, moeten de eersten "wetenschappelijk ondersteund" academisch onderwijs kunnen aanbieden, en wetenschappelijk onderzoek, dat is tot nu toe vooral de verantwoordelijkheid van de uni-

versiteiten. Elke hogeschool mag kiezen (daar waren de katholieken er wel rap bij om de grondwettelijke keuzevrijheid van onder het stof te halen!) aan welke universiteit zij per decreet 'vastgeplakt' zal worden om haar "universitaire" waarde te garanderen. Dat die hogeschoolstudenten daardoor met hun handen en voeten aan de erkennende universiteit gebonden liggen, is een *détailke* waarover we liever niet te moeilijk gaan doen, ook niet op grondwettelijke gronden. Het komt erop neer dat wie het gros van de hogescholen binnenrijft, zijn machtspositie (ook financieel, want de financiering der hogescholen zal binnenkort eveneens veranderen) onvergelijkelijk versterkt. Van de onder het mom van rationalisering doorgevoerde fusies tussen de Vlaamse hogescholen gaf de toenmalige "socialistische" onderwijsminister Van Den Bossche zelf al toe dat ze een aanfluiting van het Schoolpact - en dus van de Grondwet - betekenden. Wij stellen sinds meer dan tien jaar dat dergelijke aanfluitingen deel uitmaken van een industriële en politieke lange-termijnstrategie op Europees vlak en nooit, in geen enkel geval, getelereerd mogen worden. Het Vlaamse landsgedeelte van de Lidstaat België trekt mee het voortouw van deze "onvermijdelijke" evolutie, omdat de twee belangrijkste lobby's, de grootindustrie en de katholieke zuil, hier om historische redenen een stevige voet in huis hebben⁷. Hoezeer dit waar is, wordt nog eens ten overvloede bevestigd door een met moeite getemperd triomfalistisch stukje van Vlaanderen schrijvende schorpioenen Guy Tegens voor de Standaard⁸, over de verkiezing van Oosterlinck in het bureau van de European Universities Association (EUA), een nieuwe naam voor de Europese rectorenconferentie, een club waar iedereen lid van is maar een selecte groepje de dienst uit maakt. Zij bereiden namens de Europese universiteiten de invoering van Bologna voor en spelen gesprekspartner voor de Raad van Onderwijsministers. Tegens meldt dat Oosterlinck verkozen is met de hoogste individuele score, en dus duidelijk niet alleen Vlaanderen of België vertegenwoordigt. Zeker als ge weet dat die mannen daar niet eens als vertegenwoordiger voor eigen hun land zitten, maar enkel om hun eigen winkel te verdedigen: *Er spelen daar wel nationale of deelsstaatreflexen, maar de transuniversitaire netwerken zijn er evenzeer van belang. Naarmate er één Europese hoger onderwijs groeit, worden de netwerken van onderling samenwerkende en gelijkgestemde universiteiten almaar belangrijker*. Dat dit niet zonder belang is, moge blijken uit het onmiddellijke vervolg: *Zij hebben de kenmerken van alle netwerken: ze beschermen elkaar (wisselen studenten, docenten en onderzoeksprojecten uit en erkennen elkaars opleidingen) en schermen zich tegelijk ook wat af van de anderen. Studeren in een universiteit van een bepaald netwerk bepaalt in hoge mate de kan-*

sen om toegang te hebben tot vervolopleidingen en onderzoeksprojecten van de andere universiteiten van dat netwerk. Hoewel tegenbos de redenering omdraait, is de essentie duidelijk: Oosterlinck is verkozen door (vooral) de leden van één zo'n netwerk, en zit daar om de belangen van die groep te beschermen. De subtiële leugenschijn (één van Tegens' grote specialiteiten) zit 'm echter niet eens in die omkering. Essentieel is dat het netwerk waar Oosterlinck over spreekt, al jarenlang bestaat, sterker nog, in 1985 door zijn voorganger aan de KUL, Roger Dillemans, is opgericht: het Coimbranetwerk, het netwerk van "de oude, prestigieuze en van christelijke oorsprong zijnde universiteiten in Europa". Dit gebeurde na een oproep van de paus tot de katholieke universiteiten om opnieuw het voortouw te nemen van het intellectueel leven in Europa. In 1987 sprak Dillemans tijdens zijn academische openingsrede al over *centres of excellence*, de toekomstige elite-universiteiten in Europa. In 1989 herbergt Leuven de eerste, gesloten workshop in samenwerking met de Europese commissie ter voorbereiding van het Memorandum on Higher Education, de eerste openlijke - en mislukte - poging om vanuit de Europese bureaucratie, om de hand te leggen op het hoger onderwijs in de Lidstaten, in samenwerking met de Europese industrie. De ERT brengt in datzelfde jaar trouwens haar eerste onderwijsrapport *Education and European Competence* uit. In 1997 duikt Dillemans opnieuw op als hoofd van de wetenschappelijke cel onderwijs van... de ERT, terwijl hij zich eveneens onledig hield met het schrijven van "optimaliseringsrapporten voor Van Den Bossche. Bij het begin van de nieuwe legislatuur hadden we eventjes hoop, toen de liberale onderwijsminister Vanderpoorten Dillemans beleefd buitenzwerde, maar het heeft niet mogen zijn. Gestemd door een hele batterij technocraten van het type *jong en ambitieus*, meestal afgestudeerden van onze eigen Alma Mater dan nog, werden de zaken weer snel in hun juiste perspectief geplaatst: het moet renderen, zonder teveel gezever over archaïsmen als grondwettelijke vrijheden (cfr. Vanderpoortens beleidsverklaring!), en met vrij spel voor de ene en ware alleenzalgmakende Markt: *Ook talrijke andere stakeholders, zoals het VEV en andere beroepsverenigingen, hebben in de loop van de voorbije maanden hierover standpunt ingenomen* heet het in de Conceptnota, na de regel die we aan het begin van dit artikel hebben geciteerd. Dat de VUB door het steunen van deze politiek tot de objectieve bondgenoot van de Leuvense is verworven, is al er, dat wij medeplichtig zijn aan de vernietiging van de grondvoorwaarden waaronder een universitair humanistisch project, dat de VUB nog altijd pretendeert te verdedigen, überhaupt kan bestaan, is ronduit schandelijk. Wij

worden door Van Camp en Cie. in hun pamfletje vriendelijk uitgenodigd steun te zoeken voor en mede te werken aan de voorbereiding van onze geprogrammeerde ondergang. Zou het niet eerder tijd worden om eens opnieuw te beginnen denken aan de organisatie van een *résistance*?

Karin Verelst

¹ ans. R., Higher Education and Europe after 1992. Proceedings of a Workshop held at the Catholic University of Leuven 21-23 June 1989, p. 47

² Luwel, M., Conceptversie van nota Vlaamse Regering over de herziening van het tertiair onderwijs, p. 1.

³ Van Camp, B., interview in De Morgen van 4 december 2000.

⁴ Oppericht louter en alleen om onder de rationaliseringsnormen van het Coensdecreet uit te kunnen komen.

⁵ Besparingen en herstructureringen op basis van "efficiëntie" en "kwaliteit"

⁶ We herinneren ons Oosterlinck: *Als Vlaanderen wil dat de KUL uitgroeit tot één van de topuniversiteiten in Europa, dan dient de overheidsfinanciering gedeeltelijk of helemaal losgekoppeld te worden van het aantal studenten. Dit lijkt in te druisen tegen de democratisering van onderwijs, maar dat is een verkeerde perceptie. Beide zijn zeer goed samen te realiseren, maar allicht niet binnen één en dezelfde universiteit.* (DM 18/1/99). Het citaat is niet enkel veelzeggend door Oosterlinck's kenmerkende boerige arrogantie, maar vooral omdat hij toegeeft dat Leuven maar "topuniversiteit" kan worden door een ondemocratisch financieringsmechanisme in te voeren. Deze ont koppeling is ondertussen door onze liberale onderwijsminister doorgevoerd, in afwachting van een nieuw financieringsstelsel "op basis van objectieve criteria!"

⁷ Marchel Crochet, rector van de Université Catholique de Louvain antwoordt op de vraag of de Europese Ronde Tafel van Industriëlen invloed uitoefent op het onderwijsbeleid: *Oui, je l'espère! Cette Table Ronde Européenne, qui a écrit deux rapports tout à fait remarquables: "Une éducation européenne, vers une société qui apprend" et "Investir dans la connaissance", montre l'utilisation des moyens modernes qu'on peut faire pour mieux apprendre. Ces deux documents vraiment remarquables font pour le moment le tour des universités européennes et étrangères. Ils tracent des voies étonnantes telles que l'importance d'une chaîne éducative qui va aujourd'hui de la crèche à la tombe. Ils tracent également ce que doit être l'éducation et ce qu'on attend d'une formation, qu'elle soit dans une haute école ou à l'université. Ces traces rejoignent complètement celles données par le Conseil des recteurs européens ou d'autres instances.* Sélvs & Hirt, *Tableau Noir. Résister à la privatisation de l'enseignement*, EPO, Brussel, 1998, p.54.

⁸ www.standaard.be/nieuws/print.asp?article (2 april 2001).

Interview

De aangekondigde externe SoR-Audit(II)

Na Nick De Schacht richtte De Moeial zich tot de andere kant van het bureau, waar Els Ampe (De Lijst), voorzitter van de SoR, aan een gelijkaardig interview werd onderworpen. Haar visie over het voorbije jaar.

TIME IS ON MY SIDE, O YEH IT IS

DE MOEIAL: Wat is uw algemene indruk van het SoR-beleid van de voorbije maanden?

ELS AMPE: Ik denk dat ikzelf toch wel heel wat heb ondernomen. Er is veel verandering mogelijk als je daar voldoende tijd in investeert. Wat ik wel vervelend vind is dat de tijd dat je voorzitter bent of SoR-lid niet zo goed is aangepast aan het academiejaar, dus zou ik in elk geval graag zien dat er dit jaar, of over twee jaar, wordt nagedacht over het mandaat aan te passen aan het academiejaar en niet aan het kalenderjaar. Nu hebben we zo de situatie dat na de paasvakantie alles stilstaat tot oktober, en nog maar weinig initiatieven genomen worden. En in oktober is iedereen dan weer bezig met de verkiezingen.

DE MOEIAL: Dus volgens u wordt het goede beleid hierdoor verhinderd?

ELS AMPE: Bah, nee, dat wordt daar niet door verhinderd. Het is alleen maar vervelend. Dat is hetgeen dat mij in feite het meest stoort. Maar ondanks die euvel is er toch heel wat te verwenzelijken. Als ik even de beleidslijnen van De Lijst overloop: het ICT-beleid bijvoorbeeld. Wij hebben ervoor gepleit dat er examenregelingen, lessenroosters, contactadressen en dergelijke meer op het internet zouden te vinden zijn en dat er meer PC's moeten komen. Ik heb ook een tekst opgesteld van het ICT-beleid die op de vorige SoR is gekomen. Daarin staan al die verzuchtingen eigenlijk opgesomd. Ik heb ook bij de studenten rondgevraagd wat er allemaal te doen is rond die ICT en wat er allemaal van problemen waren. Onder andere een groot tekort aan computers. Toen heb ik dat in een document gegoten van ongeveer zeven pagina's, en dat is dan behandeld geweest op de Commissie Studietoelagen, waar dan nog eens een aantal leden zijn aan toegevoegd. Dat is twee keer op de commissie geweest en zo is er een document tot stand gekomen waarin de belangrijkste problemen, zowel praktisch als tijdens het leerproces, kunnen opgelost worden door ICT.

DE MOEIAL: Denkt u dat die beleidsnota vlieg geïmplementeerd zal worden?

ELS AMPE: Wel euh, het is eigenlijk niet aan de SoR om dat nu zelf te implementeren. Dat is onmogelijk. De VUB is materie voor de Onderwijsraad en dus voor de Raad van Bestuur, die daar een beslissing moet nemen, maar als SoR-lid vind ik, zeker omdat het in onze beleidslijnen stond, dat het toch ook voor de studenten belangrijk is om daar advies in te geven. Nu is het de bedoeling dat het door de Commissie Onderwijsvernieuwing wordt behandeld. Ik heb ondertussen al con-

tacten gehad met Thea Derckx, die daar verantwoordelijk voor is. Dan heb ik ook de tekst doorgestuurd aan de vice-rector van Onderwijs, Rosette Segers. En de rector die is er ook van op de hoogte, dus ik denk wel dat het via Commissie Onderwijs vernieuwing, naast andere projecten, in de Raad van Bestuur terechtkomt. Als dat toch niet gebeurt dan zullen we dat via de studenten toch doen, denk ik. Ik denk dat het belangrijk genoeg is dat er veel klachten zijn van studenten, omdat ze heel het gebouw moeten afzoeken om een uurrooster te vinden, dat ze hun boeken en cursussen op allerlei verschillende plaatsen moeten zien te bemachtigen en dat dit alles dringend moet gecentraliseerd worden. Het is wel dringend tijd dat daar iets aan verandert. Vandaar dat ik zo snel mogelijk die tekst trachtte te maken.

DE PUNTJES OP DE I?

DE MOEIAL: Zijn er nog andere punten van De Lijst die verwezenlijkt werden of die dat nog moeten worden?

ELS AMPE: Ja, bijvoorbeeld een puntje over het examenreglement. Ik heb in het begin van het jaar een ad-hoc Commissie Verkiezingen ingesteld die ook tot doel heeft eens na te gaan wat zoal oudbollig is aan het examenreglement en wat er zou kunnen veranderen. Onder andere het feit dat de examenroosters pas bekend gemaakt worden een maand voor de examens. Wij zouden willen zien dat dat toch al op het begin van het jaar uitgehangen wordt, zodanig dat de studenten een planning kunnen opmaken en dat het dus gemakkelijker is om te beginnen studeren. Dat zal dus bepaald worden in de ad-hoc Commissie Verkiezingen, naast de verkiezingen zelf, waar ook zal nagedacht worden over de aanpassing van het mandaat aan het academiejaar. Daarnaast zal ook nagedacht worden over de meest democratische manier van verkiezingen.

DE MOEIAL: En is daar al een resultaat uit gekomen?

ELS AMPE: Neen, daar is nog niet echt een document van opgesteld. Maar ik denk toch dat dat tegen oktober moet af zijn. Het zelfde voor de Commissie Veiligheid en Mobiliteit. Wij hebben ons beleidsplan ook gericht op veiligheid op de campus. Meer belichting en dergelijke. Ook de vraag of er eigenlijk onveiligheid is zal worden aangekaart. In die zin heb ik dan een ad-hoc Commissie Veiligheid en Mobiliteit geïnstalleerd waarin dat de opdracht er in bestaat om een studie te laten uitvoeren over onveiligheid op de campus. Is het hier zo onveilig of is dat gewoon een algemene indruk, een soort van maatschappelijke trend? Is het aantal incidenten toegenomen? Met enkele professoren zal ik binnenkort een afspraak hebben over ten eerste de zin van het onderzoek en ten tweede over de modaliteiten en de verwachtingen. Dat is ook nog een puntje dat we dan op de verkiezingen hadden aangehaald. Verder was er ook een puntje omtrent het communicatiebeleid. Er is een probleem omtrent de communicatie tussen de

gemandateerden en de kiezers. Ik heb een communicatieverantwoordelijke aangesteld...

DE MOEIAL: En hebben we daar al van gehoord?

ELS AMPE: Dat is bijna onmogelijk. De bedoeling was van een website te maken, en die is nu af. Dus moet de site enkel nog geplaatst worden op de centrale pagina's van de VUB. Daar wachten we nu nog op. Verder hebben we een URL-adres gekregen (www.sor.vub.ac.be). Binnenkort zal dit aangekondigd worden in een affiche-campagne en zal de VUB volhangen met affiches. Dan is er ook nog de communicatie van Jette. Om de twee weken stuur ik een mailtje naar de verantwoordelijke in Jette over wat hier allemaal gebeurt. Sedert de vorige SoR wordt een beknopt verslag opgemaakt van de vergadering en wordt dat doorgestuurd naar de kringen.

DE MOEIAL: En stroomt dat dan ook door naar de kiezers zelf?

ELS AMPE: Ja, dat is een beetje het probleem. Wij zouden dat ook willen doorsturen naar alle VUB-leden, maar dat moet ik dan eigenlijk nog vragen aan de PR-dienst of dat wel mogelijk is. Maar het is toch wel een eerste aanzet. We proberen in die richting te werken, maar als je daar maar met twee voor bent is dat ook niet altijd evident om dat dan snel te realiseren. Ik zeg het, in juli zal ik ervoor zorgen dat er nog wat zaken op poten worden gezet om de communicatie te verbeteren. Ik vind ook dat er een beter communicatie-beleid moet zijn in de sociale sector zelf, dus niet enkel tussen de gemandateerden en de kiezers.

DE MOEIAL: En hoe verloopt de interne communicatie tussen het diensthoofd en de leden?

ELS AMPE: Wel, in het begin is aan alle leden van de SoR de begroting uitgelegd en ik heb daar ook een document rondgedeeld met een takenpakket, waarin staat dat zij als commissie-voorzitter regelmatig contact opnemen met het diensthoofd zodat ze op de hoogte zijn van de problemen.

DE MOEIAL: Worden daar dan ideeën overgenomen of is het meer een éénrichtingsverkeer vanuit het diensthoofd?

ELS AMPE: Wel, ik zeg het, ik heb er bij de commissie-voorzitters op aangedrongen in het begin van de mandaten dat ze met het diensthoofd een maximaal overleg zouden hebben en dat ze ook zouden duidelijk maken dat zij het beleid van de dienst waar ze verantwoordelijk voor zijn zouden bepalen. En daar komt het eigenlijk op neer. Ze zouden moeten duidelijk ma-

ken wat hun ideeën zijn en ook dat ze luisteren naar de ideeën van de administratie, die geen beleid voert maar toch wel volgens mij hun ideeën zouden mogen uiten. Dus hangt het een beetje af van de wijze waarop de commissie-voorzitters hun communicatie voeren, intern dan. Binnenkort zal ik ook een evaluatievergadering houden met de commissie-voorzitters, in de bedoeling dat we de problemen kunnen bespreken.

DE MOEIAL: Rond de afhandeling van het dossier Huisvesting zijn in de vorige SoR enige problemen geweest (zie vorige Moeial). Wat vond u daarvan?

ELS AMPE: Ja, er is een groot verschil tussen de meningen over de inhoud van het voorstel en de reden waarom het voorstel uiteindelijk niet op de SoR is geweest.

DE MOEIAL: Welk verschil was er dan?

ELS AMPE: Euh, ik zal misschien eerst even de historische schetsen. Er is een commissie Huisvesting geweest twee weken voor de SoR-vergadering van 15 maart. Over die commissie was, als ik mij niet vergis, geen agenda rondgestuurd, dus ik dacht niet dat daar enige fundamentele discussies zouden plaatsvinden. Als laatste puntje kwam de wijziging van huurtoelage. Dat voorstel op zich toont inhoudelijk enkele fouten. Er werd geen rekening gehouden met de maatregelen van de huurtoelage die reeds was ingevoerd bij de berekening van de huurprijzen. Dus dat werd eigenlijk al vergeten. Enfin, er waren nog een aantal zaken die konden veranderen. Ik vond het een beetje vervelend dat ik totaal niet op de hoogte was van het feit dat er een voorstel was en dat er ook totaal geen overleg was gepleegd tussen de commissie-voorzitter en het diensthoofd. Er werden enkel maar gegevens opgevraagd. Ik vond het eigenlijk fantastisch dat die man dat initiatief had genomen. Ik vond het goed dat het op de commissie kwam, maar ik vond het jammer dat hij dat meteen ook op de SoR wou plaatsen. Niemand was daar eigenlijk over ingelicht en ik wilde dat

dan op de commissie behandelen als werkdokument en dan op de één of andere manier mijn ideeën kenbaar maken aan de administratie en de andere leden van de commissie die ook niet op de hoogte waren van het document. Zodat eigenlijk iedereen op democratische wijze zijn mening daarover kenbaar zou kunnen maken op inhoudelijke vlak. Waarmee we dan al dan niet het document aanpassen naar gelang de mening van de mensen die daar zitten en dat als werkdokument naar de SoR te brengen. Nu, dat dan op de SoR behandelen twee weken later is vrij onmogelijk. In die twee weken moet je dan toch een paar keer samen komen met de commissie om dat verder te bespreken. Maar eigenlijk wilde de commissievoorzitter hier niet veel van weten. Dat moest en dat ging op de SoR komen van 15 maart. Daar ging eigenlijk de discussie over en niet zozeer om de inhoud. Ik vind dat als je een voorstel doet om terug te keren naar een systeem van twee jaar geleden dat is voor mij iets als 'je koopt een auto, een nieuwe dan, en dan zie je dat je toch weer zin hebt om met die oude auto te rijden.' Ik vind dit een rare manier van werken. Ik heb altijd gezegd dat het komt op de SoR, maar niet op de SoR van 15 maart. Ik ga er niet mee akkoord dat iemand vindt dat zijn idee heilig is en dat iedereen dat zomaar moet aanvaarden. Ik was er wel mee akkoord dat er een evaluatie, die zelfs niet gepland was, op de SoR ging komen zodat we het voorstel op de volgende SoR konden plaatsen. Maar de evaluatie was toen nog niet af, dus ik zei bon, dan kunnen we het ook niet op de SoR behandelen. Ik heb daar de dag ervoor met Nick Deschacht en Ann Winter over gepraat en zij bleven aandringen om het toch nog op de SoR te plaatsen. Dit wilden ze desnoods bereiken met handtekening. Nu ja, ik voelde me toen toch wel half bedreigd.

DE MOEIAL: Hebben ze het recht niet om dat te doen?

ELS AMPE: Ja, natuurlijk hebben ze dat recht, maar toen op de dag van de SoR zelf de evaluatie nog niet af was, heb ik gezegd dat het er gewoon niet op kon. Ik wou gewoon weten wat er

verkeerd is aan de huidige regeling. Indien zou blijken dat die regeling niet aan de verwachtingen van het sociale beleid voldoet, wat nu bewezen is dat niet het geval is (zie: laatste SoR), dan vind ik dat er een nieuw voorstel op tafel moet liggen en dat er daar dan over wordt gedebatteerd.'

BOLOGNA et sause comme ca

DE MOEIAL: Wat vindt u nu van de hele Bologna-affaire? Is uw mening hierover gewijzigd?

ELS AMPE: Mijn mening is absoluut niet veranderd. Ik ben van mening dat de Bologna-verklaring voor meer problemen zal zorgen dan voor meer kwaliteit. Zeker uit wat betreft de laatste opmerkingen in de media van Oosterlinck en anderen blijkt duidelijk dat waar wij angst voor hadden toch tot stand komt. We hadden de vrees dat er universiteiten zouden ontstaan zoals in Amerika, die beter waren en slechter en beoordeeld worden op de hoeveelheid sterren die ze toebedeeld kregen. Vroeger zei men dat het idee van sterren niet bestaat, maar nu blijkt dat deze ideeën toch aanwezig zijn. Wij konden enkel een document op de VUB opstellen waar we er duidelijk voor pleiten dat de eigenheid van de VUB niet zou verloren gaan in die Bologna-structuur. En ook dat we de manier van onderwijs, waarin de nadruk wordt gelegd op algemene vorming en dat dus ook de "universitas"-gedachte niet verloren zou gaan. Op het moment van de betoging vond ik dat we de hogescholen onder druk moesten zetten en dat we ook enkele politici moesten betrekken in de hele

affaire. Nu zitten we met het probleem dat bijna iedereen in het Vlaamse land voor Bologna is gewonnen. We moeten ons geen illusies maken, het is duidelijk dat het eigenlijk te laat is. Als ze nu reeds in het stadium zitten sterren te geven aan universiteiten, ja, dan moeten we onze conclusies trekken. Ik zit in de VVS-werkgroep (Vereniging van Vlaamse Studenten) en de VLIR heeft expliciet gevraagd aan VVS om ons standpunt te kennen over ze sterren willen of niet na de accreditering en de kwaliteitsvergelijking van de universiteiten. Wij hebben het als VUB-standpunt op de werkgroep gezegd dat we geen sterren wilde voor de universiteiten. Wat er dus gebeurde is dat voorzitter van VVS een standpunt gevraagd van de verschillende afdelingen waaronder de VUB, Gent, de hogescholen. Voor de sterren waren we geen voorstander omwille van het feit dat kwaliteit daardoor niet gaat verbeteren. Door die sterren zouden we ons dan gaan vergaloperen en ons alleen nog gaan blindstaren op die sterren. In de VVS hebben ze ons standpunt dan opgenomen want ook een aantal anderen waren daar mee akkoord. De VVS-voorzitter is met dat standpunt vervolgens naar de VLIR gegaan. Maar in de VLIR bleek dat er ook een aantal an-

deren die hiertegen waren.

TOEKOMSTPLANNEN

DE MOEIAL: Zijn er nog andere plannen voor het komende half jaar?

ELS AMPE: Dus vooral die communicatie wordt een belangrijk punt. Ik zou graag in de eerste week van oktober, als alle studenten hier aankomen, een soort van introductieweek organiseren voor de SoR. Dit zou dan los moeten staan van de verkiezingen, maar gewoon een algemene introduc-

maar aan de andere kant zijn er ook weinigen geïnteresseerd. Misschien is dit een soort vicieuze cirkel en moeten we die trachten te doorbreken. Dit is wel wat ambitieus, maar we kunnen toch de moeite doen hé.

DE MOEIAL: In de laatste SoR was er ook een audit over het voorbije jaar. Enige reacties?

ELS AMPE: Goh ja, het is zo dat het rectoraat de toekomst wil bespreken van de sociale sector en de sociale raad. Wij hadden natuurlijk de nodige argwaan ten opzichte van die bespreking, omdat wij eigenlijk beter voor ons zelf zouden nadenken waar we naar toe zouden willen. Maar de rector heeft dat initiatief genomen en de bedoeling zou zijn dat er in rectorale kringen zou gesproken worden over de toekomst en dat er een discussietekst zou opgesteld worden uit de resultaten van de werkgroepen. Die discussietekst zou dan in de SoR besproken worden en dan later in november op de Raad van Bestuur.

DE MOEIAL: Is dat een spijtige zaak?

ELS AMPE: Ja, ik vind dat dat een spijtige zaak is, want uiteindelijk heeft de SoR al dertig jaar autonomie genoten en is er al die tijd weinig inmening geweest in de SoR. Er is natuurlijk altijd inmening in die zin dat iedereen altijd zijn gedacht wil zeggen over om het even wat, dus kun je eigenlijk nooit inmening vermijden. Het is dus afhankelijk van de SoR-leden in hoeverre ze zich laten beïnvloeden. Je kunt je niet laten beïnvloeden -dat is perfect mogelijk- en je kunt je maximaal laten beïnvloeden.

DE MOEIAL: Bent u beïnvloedbaar?

ELS AMPE: Neen, ik denk dat ik niet echt beïnvloedbaar ben, maar dat is waarschijnlijk ook de reden dat dat artikel in de vorige De Moecial stond. Ik vind het belangrijk dat de SoR haar autonomie heeft en dat de leden daarvan het beleid voeren, en niemand anders. Ik luister wel naar de anderen, in die zin dat de administratie hun mening mag kenbaar maken, maar dat wil zeker niet zeggen dat ik die zal volgen. Dus ik vind het belangrijk dat de SoR-leden in alle autonomie handelen en zich zeker niet laten beïnvloeden, tenzij ze die beïnvloeding natuurlijk positief vinden. Ik snap wel dat de rector over de SoR wil nadenken, want als ja dat niet doet zou het kunnen dat je ergens naar toe gaat waar je niet wil naar toe gaan. Aan de ene kant vind ik het spijtig, maar aan de andere kant is het wel gelukkig. Ook voor ons zelf.

DE MOEIAL: Bedankt voor dit gesprek.

Pieter Vissers en Mauger Mortier

tie in de VUB-politiek. Als ik genoeg mensen vind, zou ik een filmpje in elkaar willen steken en dan in de aula's een voorstelling geven en ik hoop dat de professoren daaraan meewerken, want ik vind het belangrijk de studenten te mobiliseren, want nu is het wel erg gesteld. Het gebrek aan communicatie is enerzijds wel onze schuld,

toekomst en dat er een discussietekst zou opgesteld worden uit de resultaten van de werkgroepen. Die discussietekst zou dan in de SoR besproken worden en dan later in november op de Raad van Bestuur.

Bologna

EUROPA IS EEN HOER,

KOEN RAES OVER DE ONDERWIJSHERVORMINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE

Koen Raes schreef in het aprilnummer van 'Samenleving en Politiek' over de Bologna- en de Sorbonne-verklaringen

De Europese Gemeenschap, zo werd ons toch altijd voorgelaten, is een economisch samenwerkingsverband. Dat wordt iedereen voor de neus geworpen, die opkomt voor een meer sociaal Europa. Kijk, dat ligt moeilijk, het is niet echt onze bevoegdheid. Dat contrasteert fel met de flair waarmee diezelfde Europese Gemeenschap, of althans toch haar Commissie, zich thans op het Hoger Onderwijs heeft geworpen en met hervormingsvoorstellen op de proppen komt die dat Hoger Onderwijs grondig zullen veranderen. Nu heeft Europa volstrekt geen enkele bevoegdheid inzake onderwijs, maar men heeft een achterpoortje gevonden om die ganse materie toch naar zich toe te trekken, namelijk het concurrentievermogen van de uitgereikte diploma's. En van concurrentie, daar weet de Europese Gemeenschap natuurlijk alles van. Het vrijmaken van de handel op wereldvlak zal ook het vrijmaken van de markt der diploma's met zich brengen en om te verhinderen dat we overspoeld worden met Amerikaanse diploma's, indien zich hier al geen Amerikaanse universiteiten zouden vestigen die op commerciële basis werken,

1 miljoen frank inschrijvingsgeld inclusief. Het is maar best dat we ons voorbereiden door zoveel als mogelijk het Amerikaanse Hoger Onderwijs model te imiteren. Niet dat ons Hoger Onderwijs slecht zou zijn, verre van daar, het is in heel wat opzichten zelfs beter en democratischer dan het Amerikaanse, maar Amerika is nu eenmaal normstellend: Wie de economische en de militaire macht heeft, die heeft het voor het zeggen. En Amerika is de enige supermacht.

Aldus geschiedt. In twee verklaringen met ronkende namen, de Bologna- en de Sorbonne-Verklaringen, werden de krijtlijnen uitgetekend van hoe het nieuwe landschap van het Hoger Onderwijs er in Europa moet uitzien, bij voorkeur zo snel mogelijk. Voorerst moeten we onze graden aanpassen aan het Amerikaanse systeem: Bachelor, Master en Advanced Master. Dat de nieuwe wereld deze archaische, middeleeuwse termen koos om haar nieuwe cultuur enige envergere te geven doet er niet toe en het scheelde geen haar of men zou onze moderne noties van kandidaat en licentiaat

schroomtelos hebben vertaald in Vrijkeur en Meester, als zou er hier nooit een vrouwelijke emancipatiegolf heb-

ben plaatsgegrepen. De eerste graad, Bachelor, heeft in de Verenigde Staten een beroepsgerichte uitstroomoriëntering? Goed, dan zullen we dat ook wel proberen, al moeten hierdoor alle algemene vormende vakken sneu-

velen. Alsnog geven we wel nog de voorkeur aan een doorstroom-Bachelor, die voorbereid op een Mastergraad, maar als het moet, dan moet het maar en persen we alles in de Bachelor. Het middelbaar onderwijs kan dan meteen al beginnen met zevende, achtste en negende studiejaren in te richten. Kwestie van heel goed voorbereid te zijn.

Maar het gaat verder. De taal van de wetenschap, dat is al een tijdje zo, is het Engels. Dus moeten we onze studenten grondig vertrouwd maken met deze taal willen zij op de diploma-markt gelijkwaardig kunnen concurreren. Het gebruik van handboeken in het Engels wordt dus aangemoedigd. Het zijn tenslotte de beste op de markt. Maar waarom studenten niet ook laten meeprofiteren van Engelstalig onderwijs zodat zij het juiste taalbad krijgen voor hun toekomstige habitat? Ook dat zal worden gestimuleerd. Opleidingen die zich willen profileren als 'Centers of Excellence' doen er goed aan hun lessen en cursussen in het Engels aan te bieden, hoe amechtig en schabouwelijk het Engels van de plaatselijke lesgevers ook moge zijn. De nog maar vijftig jaar geleden gewonnen strijd voor de vermederlandsing van het Hoger Onderwijs is er alweer aan voor de moeite. Waar we vroeger

het Franstalig imperialisme hekelden, omarmen we het Engelstalige imperialisme zonder problemen.

Wie had gedacht dat Europa trots zou zijn op haar millennia oude cultuur is er dus aan voor de moeite. Dat uitgerekend de universiteiten van Bologna en Sorbonne, met een eeuwenoude traditie, werden uitgekozen om verklaringen af te leggen die er de uitverkoop van proclameren is puur cynisme. Als we de Europese Commissie volgen, en dat doen we altijd, dan is Europa niets meer dan een hoer, die zich prostitueert voor de almacht van een Big Brother, waarvan de aanmatigheden niet eens meer in vraag worden gesteld. Onderwijs een culturele aangelegenheid? Vergeet het maar. Onderwijs is big business, en zal in die richting gestroomlijnd worden. Eventueel vanaf de kinderribbe.

copyright Koen Raes

KOEN RAES is ethicus en moraal-filosoof aan de Rijksuniversiteit Gent

Hoofdredacteur van 'Samenleving en Politiek', tijdschrift voor een democratisch socialisme.

Pierre Boulez

en de feniks van de traditie

Een eerste versie

Inmiddels bijna een jaar probeer ik vorm te geven aan dit essay over componist, dirigent en polemist Pierre Boulez (°1925). Na een eerste, opwindende periode van ontdekken, lezen, schrijven, en vooral luisteren, volgde een vacuüm. Nu denk ik te weten hoe het verder moet. Maar ik beschouw wat volgt slechts als een tijdelijke versie, en voorzie revisies en aanvullingen in de nabije en verre toekomst, net zoals Boulez zijn composities schrijft, uitvoert, en vaak tientallen jaren later herzielt, verrijkt of slechts een "kern" eruit isoleert en daarmee een nieuw werk bouwt.

Het *Verhaal Boulez* is van een ongekende complexiteit en weerspiegelt in feite het verhaal van de twintigste-eeuwse muziekgeschiedenis. Wie Boulez zegt, en vooral wie Boulez schrijft, schrijft modernisme, radicalisme, John Cage, Arnold Schönberg, Igor Stravinski, traditie, toekomst, objectiviteit, en dus automatisch ook postmodernisme, consumptie, Mauricio Kagel en Helmut Lotti. In deze eerste versie zal ik voornamelijk aandacht besteden aan de bijzondere manier waarop de modernist Boulez tussen de traditie en de toekomst staat, en welke implicaties dit heeft voor zijn scheppend werk. Tenslotte zal ik het voorgaande trachten te illustreren aan de hand van "Répons", Boulez' monumentale compositie voor solisten, ensemble en elektronica.

De constructieve gevangenis

"Een journalist vroeg me ooit voor wie ik componeer. De vraagstelling is verkeerd! Ik componeer voor niemand, ook niet voor mezelf. Ik componeer uit fascinatie voor het creatieve proces." Deze woorden van Boulez zijn de sleutel tot diens ganse oeuvre, zelfs tot zijn persoon. Boulez' muziek mag dan wel wortelen in het expressionisme van de "Tweede Weense School" (Schönberg, Berg, Webern), zij is niet geschreven om, uit therapeutische of psychologische noodzaak, expressie te geven aan zijn eigen emotionele leven, noch om antwoorden te zoeken op existentiële of universele vraagstukken. Deze modernistische kijkt contrasteert bijvoorbeeld met de muzikale queeste naar "waarheden" van Beethoven, Wagner of Mahler. Neen, het gaat Boulez om de schoonheid van de conceptie en de abstracte expressie van de compositie. Wat hem interesseert is hoe een *gedachte* levensvatbaar kan worden en, gevoerd door een rijke fantasie en gestuurd door een verrijnde techniek, zich quasi-autonoom tot een prachtige weelde kan ontwikkelen.

Op de vraag hoe een compositie bij hem tot stand komt, antwoordde Boulez: "Er is een vage notie van iets, het besef van een richting die je op wilt gaan. In het geval van "Répons" was dat het beeld van zes solisten versus een centrale kern van musici. Er is een

idee, een voorstelling, een uitgangspunt. Soms breekt er dan een fase aan waarin ik probeer naar beste vermogen het probleem rationeel in kaart te brengen. Soms, niet altijd. En dan gebeurt het nog al eens dat veel van het rationele afbrokkelt, wanneer ik ga componeren. Waarom? Omdat het muzikale object tot leven komt. Dit impliceert dat het oorspronkelijke concept niet alleen moet worden aangepast, maar soms zelfs totaal moet worden verlaten."

Of nog: "Eerst maak ik een constructieve gevangenis, waar ik dan tijdens het componeren uitbreek."

Radicalisme: Boulez versus de traditie

Boulez' esthetische visie werd in belangrijke mate gevormd in de jaren 1943-1947. Midden in de oorlog (1943) trok de zeventienjarige Boulez

ontdekt. Alles, dat wil zeggen de fundamentele werken, van "Le Sacre du Printemps" van Stravinsky tot Weberns "Tweede Cantate". Dat alles op acht maanden tijd - ik kan u verzekeren dat dat een aangrijpende ervaring is. Vandaar dat radicalisme. De wereld die ons omringde werd eindelijk - met één beweging - weggevaagd."

De Feniks van de traditie

In de loop van de kunstgeschiedenis zijn kunstenaars op uiteenlopende manieren met het verleden en de traditie omgegaan.

Een eerste categorie kunstenaars, de conservatieven, koestert de traditie als een absolute waarheid en assimileert die traditie zonder daar iets wezenlijks aan toe te voegen. Dit zijn meestal ook de kunstenaars die snel tussen de plooiën van de geschiedenis verdwij-

gaan.

MB: Met andere woorden, als je op een lager dan het door u geschetste niveau gaat zitten, neem je feitelijk niet deel aan de tijd waarin je leeft, sta je aan de zijlijn, ben je verloren.

PB: Verloren, ja, een beter woord kan ik er ook niet voor bedenken"

Een tweede categorie kunstenaars heeft haar wortels in de traditie, maar bezwijkt haast onder de last van de vruchten uit het verleden. Deze kunstenaars voelen een behoefte om bij te dragen tot de "vooruitgang" en doen dit door de traditie "uit te breiden". Zij nemen geen afstand van wat er in het verleden is gebeurd, maar zetten enkel consequent de volgende stap in de evolutie; het zijn de *evolutionairen*. Schönbergs naam is al vaak gevallen, en ook hier kan ik hem als voorbeeld aanhalen, te meer daar Boulez een erg dubbelzinnige relatie met hem heeft.

met de algemene westerse muziekgeschiedenis, maar ook met zijn eigen verleden: het lot hielp hierin een handje door een groot deel van zijn eigen partituren in een brand te laten verdwijnen. In de composities die nog niet vernietigd waren, stak hij, voor het afreizen naar de V.S., zelf de vlam. Eens in Amerika, zette hij het traditionele Westerse systeem van "getemperde" muziek op losse schroeven door niet-getemperde "instrumenten" te gebruiken (bijvoorbeeld allerlei slagwerk met niet-gedefinieerde toonhoogtes) en door de aandacht van het melodische naar het ritmische te verschuiven. Bovendien verwiert Varèse het inmiddels geïnstitutionaliseerde dogma van "constante ontwikkeling" van het muzikale materiaal in een compositie.

John Cage was nog radicaler dan Varèse, omdat hij het concept "muzikale taal" volledig opblies en alles vormde tot "muziek". Over Cage zal ik het straks nog hebben.

Tenslotte zijn er nog de postmodernisten, die het verleden zien als een grote ladenkast en voor hun eigen composities uit om het even welke lade nemen wat ze nodig hebben. Arvo Part herkauwt het Gregoriaans, Henryk Gorecki is neoromantisch en wie in de stijl van Mozart wil schrijven, mag dat in de postmoderne canon evengoed.

Terug naar Boulez. Boulez heeft een erg particuliere, zelfs paradoxale relatie met de traditie, en is niet in een van bovenstaande categorieën te plaatsen. (Hij zal ongetwijfeld niet de enige zijn).

Eenzijds wil hij het verleden opblazen en anderzijds laat hij zich er door inspireren.

Het revolutionaire is gemakkelijk te traceren in bijvoorbeeld dit interviewfragment: "Ik zie mezelf, overdrachtelijk gesproken, geconfronteerd met een grote bibliotheek. Dat is het beeld van de traditie zoals ik haar zie, als de geschiedenis, de cultuur die iemand ter beschikking staat. Het is één gigantische bibliotheek, waar eindeloos uit te putten valt. Nu denk ik dat bibliotheek verbrand moeten worden, echt verbrand, opdat de traditie als de feniks uit haar as kan herrijzen."

Om beter te begrijpen wat hij hiermee bedoelt, is het leerzaam te kijken hoe bij Boulez een compositie ontstaat. In het bouleziaanse creatieve proces zijn drie stadia te onderscheiden. Ten eerste de *putrefactio*, de verrottingsfase waarin al wat niet te gebruiken valt uit het verleden moet afsterven, totdat de bruikbare elementen zijn overgebleven. Hierop volgt het tweede stadium, de *sublimatio* of reinigingsfase: een ontdekkingsreis doorheen de overgebleven elementen, om hun waarde te begrijpen, een bezinning. Tenslotte komt de *illuminatio*, de onspijbare seconde van de conceptie, waarin aan het licht komt welke elementen in het kunstwerk ingepast kunnen worden en op welke manier.

Pierre Boulez, 1964

naar het Parijse Conservatorium, waar hij enkele jaren zou blijven. Debussy, Ravel en Honegger bepaalden er toen het muzikale klimaat. Wat de echt hedendaagse muziek betreft, was het Parijs van rond de Tweede Wereldoorlog een woestijn. Schönbergs twaalftoonstechniek bijvoorbeeld, ontstaan in 1923, was nog niet tot de Stad van het Licht doorgedrongen. Zelfs diens revolutionaire werk *Pierrot Lunaire*, 33 jaar voordien geschreven in een vrije atonale stijl, zou daar pas na de tweede wereldoorlog uitgevoerd worden!

Toen Boulez in Parijs (1944) les nam bij Olivier Messiaen, leerde hij de componisten kennen die zo belangrijk voor hem zouden worden: Schönberg, Webern, Berg, Stravinsky, Bartók, ... "Messiaen was voor mij een bron van ontdekkingen. Wanneer je geconfronteerd wordt met alles wat je voordien ontzegt werd, word je radicaal. Want na de oorlog hebben we alles tegelijk

naar het Parijse Conservatorium, waar hij enkele jaren zou blijven. Debussy, Ravel en Honegger bepaalden er toen het muzikale klimaat. Wat de echt hedendaagse muziek betreft, was het Parijs van rond de Tweede Wereldoorlog een woestijn. Schönbergs twaalftoonstechniek bijvoorbeeld, ontstaan in 1923, was nog niet tot de Stad van het Licht doorgedrongen. Zelfs diens revolutionaire werk *Pierrot Lunaire*, 33 jaar voordien geschreven in een vrije atonale stijl, zou daar pas na de tweede wereldoorlog uitgevoerd worden!

naar het Parijse Conservatorium, waar hij enkele jaren zou blijven. Debussy, Ravel en Honegger bepaalden er toen het muzikale klimaat. Wat de echt hedendaagse muziek betreft, was het Parijs van rond de Tweede Wereldoorlog een woestijn. Schönbergs twaalftoonstechniek bijvoorbeeld, ontstaan in 1923, was nog niet tot de Stad van het Licht doorgedrongen. Zelfs diens revolutionaire werk *Pierrot Lunaire*, 33 jaar voordien geschreven in een vrije atonale stijl, zou daar pas na de tweede wereldoorlog uitgevoerd worden!

naar het Parijse Conservatorium, waar hij enkele jaren zou blijven. Debussy, Ravel en Honegger bepaalden er toen het muzikale klimaat. Wat de echt hedendaagse muziek betreft, was het Parijs van rond de Tweede Wereldoorlog een woestijn. Schönbergs twaalftoonstechniek bijvoorbeeld, ontstaan in 1923, was nog niet tot de Stad van het Licht doorgedrongen. Zelfs diens revolutionaire werk *Pierrot Lunaire*, 33 jaar voordien geschreven in een vrije atonale stijl, zou daar pas na de tweede wereldoorlog uitgevoerd worden!

In het begin van zijn creatieve carrière schreef Schönberg in een post-wagneriaanse stijl, met een ver doorgedreven chromatische taal, maar al gauw verstikte hij in het keurslijf van de tonaliteit waaruit zelfs Wagner niet was kunnen ontsnappen. In de loop van de jaren 1910 zette Schönberg dan de "logische" stap van het doorgedreven chromatische naar het atonale. Een tiental jaren later, schiep hij de dodecafonie of twaalftoonmuziek. Dat hij hiermee opnieuw invoerde wat hij in 1910 verwierp, namelijk een dogmatische taal, is een andere zaak.

Voor nog een andere groep kunstenaars werkt de druk van het verleden zo verlamdend, dat zij radicaal het verleden verwerpen en een vadermoord op de traditie plegen. Een treffend voorbeeld van zo'n *revolutionair*, is de componist Edgar Varèse (1883-1965). Toen Varèse van Berlijn naar de Verenigde Staten van Amerika verhuisde, brak hij niet alleen

Opstelling ensemble, solisten, elektronicapubliek in "Répons"

De "elementen" die uiteindelijk uit de afgestorven traditie opnieuw tot leven gebracht worden in een "nieuw" werk, kunnen van allerlei aard zijn. Zo heeft Boulez evengoed geput uit de schilderijen van Paul Klee, de poëzie van Stéphane Mallarmé als uit de composities van Webern. Aan de hand van de concrete elementen die hij condenseert uit het werk van plastische kunstenaars en schrijvers, is het mogelijk de evolutie in Boulez' werk te traceren en typische kenmerken ervan te verklaren. Daarom zal ik eerst de invloed van de beeldende kunstenaars en de dichters (onvolledig) bespreken. Daarna volgt met "Répons" een concrete illustratie.

De beeldende kunstenaars

Boulez' seismografische sensitiviteit reikt tot ver voorbij de muziek. Zoals gezegd, hebben plastische kunstenaars en schrijvers een minstens even grote invloed uitgeoefend op deze componist, zij het op een abstracte plan.

De abstracte schilderkunst, die overigens uitzonderlijk veel overeenkomsten vertoont met de twaalftoonsmuziek, was ook pas na de Tweede Wereldoorlog in Parijs te zien. Boulez ontdekte Kandinsky, Klee en Mondriaan in 1947, toen rond Kandinsky en Klee voor het eerst (postume!) retrospectieve tentoonstellingen opgezet werden. "Wat mij bij Klee buitensporig fascineert, is zijn gedachtegang over ritme, visueel ritme uiteraard. (...) Heel essentieel binnen die gedachtegang is de relatie tussen voorgrond en achtergrond"

Typend is ook wat Boulez zegt over Mondriaan: "Wat Mondriaan betreft, neen, ik houd helemaal niet van hem. Zijn schilderijen zijn de meest van mysterie ontane schilderijen die ooit gemaakt zijn. (...) Het is tegen de gemakkelijkerheid van Mondriaan dat ik rebelleer. Zulke eenvoudige oplossingen smaken niet. De abstracte schilderijen van Klee, en zelfs van anderen, liggen oneindig veel dichterbij mij. De meest oprechte schilderijen zijn deze in welke je nooit tot een einde komt. "Le noyau infracassable de la nuit", zoals iemand ooit schreef (de ondeelbare kern van de nacht, SP). En wanneer alles gezegd is, is er nog niets gezegd en men zal er nooit iets over gezegd hebben."

Indertijd, Boulez vermijdt ook in zijn eigen

composities de gemakkelijke, "van mysterie ontane" paden. Zo is er bijvoorbeeld de hoge graad van ritmische complexiteit in zijn werken van de jaren 1950, die niets anders is dan het resultaat van de consequente (en modernistische) zoektocht naar een nieuwe taal. "Waarom zo'n complexiteit? Om de expressieve variëteit van de dodecafonie te koppelen aan een even "atonaal" ritmisch element." Het hoeft niet gezegd te worden dat een zekere openheid en een zeker geldend noodzakelijk zijn om in zijn werken de wondere poëzie te ontdekken en te smaken. Maar dat is deels zijn bedoeling. "Het mag niet te eenvoudig zijn, want dan wordt het voorspelbaar en raak je afgeleid. Dan merk je niet meer wat er gebeurt."

De schrijvers

Boulez heeft met alle kunstenaars die hem beïnvloedden de zoektocht naar een nieuwe "taal" gemeen. De eerste dichter die Boulez beïnvloed heeft, was de surrealist René Char (1907-1988). Rond diens werken schreef Boulez verschillende composities voor stem en orkest/ensemble. Het belangrijkste werk uit deze "trilogie" is ongetwijfeld *Le marteau sans maître*.

Le marteau ontstond na *Structures pour deux piano's, premier livre* en *Polyphonie X*, twee werken waarin Boulez het seriële denken had doorgevoerd naar elke muzikale parameter.

Niet toevallig dateren deze werken uit een periode van intense correspondentie met John Cage, die op dat ogenblik met dezelfde problemen bezig was. Cage organiseerde toen in zijn *Music of Changes* voor piano het muzikale, en dan vooral ritmische materiaal op een vergelijkbare rigide ma-

sta te opene een muziekhistorische zipsprong te maken om dit toe te lichten. Een van de grote "problemen" voor de componisten na Webern (1883-1945) was de "vorm". Met de nieuwe muzikale taal (het serialisme) moest immers ook een nieuwe vorm ontstaan. In het artikel "Schönberg est mort" verwijst Boulez Schönberg dat hij deze consequentie niet heeft ingezien en dat er dus een antirevolutionaire paradox schuilt in diens gebruik van de revolutionaire dodecafone muziektaal in een traditionele, dode vorm. Deze vormen (de "symfonie", "sonate", "suite", "strijkkwartet", "concerto", ...) danken hun bestaansrecht en structuur in de eerste plaats juist aan de tonaliteit. In de traditionele sonate bijvoorbeeld, bevat het eerste deel twee contrasterende muzikale thema's, die in een bepaalde

tonale relatie tot elkaar moeten staan. Op het einde van dit deel, na een hele reeks modulaties (de modulatie is het tonale werktuig bij uitstek), verschijnen de thema's opnieuw, maar in een andere toonaard-constellatie. Aangezien Schönberg echter de tonaliteit had opgegeven, verloren deze vormen logischerwijs ook elke betekenis. Boulez vatte de Schönberg-paradox als volgt samen: "Laten we Schönberg beschouwen als een soort Mozes die stierf aan de voet van het Belofde Land, nadat hij de Wetten had meegebracht uit Sinaï"

Het door Mallarmé toegepaste principe van "vrije vorm" was volgens Boulez een bijzonder geschikt idee voor de nieuwe esthetiek die hij beoogde. De *Derde pianosonate* werd rond dit idee opgebouwd: het bestaat uit vijf delen (waarvan drie zijn afgewerkt) en de manier om van de ene gedeelte naar de andere te gaan, is vrij en wordt door de uitvoerder bepaald. Er zijn echter maar een aantal mogelijke trajecten. Dit concept hanteert hij op verschillende manieren in verschillende werken. De "vrijheid" is echter steeds begrensd. Want Boulez wil nooit of te nimmer

Het open traject en de dobbelsteen.

De voor Boulez invloedrijkste naam uit het rijtje dichters is misschien wel die van Stéphane Mallarmé, de negentiende-eeuwse symbolist die Boulez ontdekte na René Char en die hem bewust maakte van de notie "open traject". Mallarmé creëerde in zijn late gedichten namelijk een zekere keuzevrijheid: de lezer kan bepalen welk traject hij aflegt tussen de op een bepaalde manier op het blad geplaatste woorden. Met andere woorden: het materiaal (in dit geval de woorden) ligt vast, het traject is (binnen bepaalde grenzen) vrij. Dit vormde voor Boulez een zeer bevredigende oplossing voor het probleem van de "nieuwe vorm" dat hem al een tijdje bezighield en waarover hij eveneens van mening verschilde met John Cage.

Sta te opene een muziekhistorische zipsprong te maken om dit toe te lichten. Een van de grote "problemen" voor de componisten na Webern (1883-1945) was de "vorm". Met de nieuwe muzikale taal (het serialisme) moest immers ook een nieuwe vorm ontstaan. In het artikel "Schönberg est mort" verwijst Boulez Schönberg dat hij deze consequentie niet heeft ingezien en dat er dus een antirevolutionaire paradox schuilt in diens gebruik van de revolutionaire dodecafone muziektaal in een traditionele, dode vorm. Deze vormen (de "symfonie", "sonate", "suite", "strijkkwartet", "concerto", ...) danken hun bestaansrecht en structuur in de eerste plaats juist aan de tonaliteit. In de traditionele sonate bijvoorbeeld, bevat het eerste deel twee contrasterende muzikale thema's, die in een bepaalde

tonale relatie tot elkaar moeten staan. Op het einde van dit deel, na een hele reeks modulaties (de modulatie is het tonale werktuig bij uitstek), verschijnen de thema's opnieuw, maar in een andere toonaard-constellatie. Aangezien Schönberg echter de tonaliteit had opgegeven, verloren deze vormen logischerwijs ook elke betekenis. Boulez vatte de Schönberg-paradox als volgt samen: "Laten we Schönberg beschouwen als een soort Mozes die stierf aan de voet van het Belofde Land, nadat hij de Wetten had meegebracht uit Sinaï"

Het door Mallarmé toegepaste principe van "vrije vorm" was volgens Boulez een bijzonder geschikt idee voor de nieuwe esthetiek die hij beoogde. De *Derde pianosonate* werd rond dit idee opgebouwd: het bestaat uit vijf delen (waarvan drie zijn afgewerkt) en de manier om van de ene gedeelte naar de andere te gaan, is vrij en wordt door de uitvoerder bepaald. Er zijn echter maar een aantal mogelijke trajecten. Dit concept hanteert hij op verschillende manieren in verschillende werken. De "vrijheid" is echter steeds begrensd. Want Boulez wil nooit of te nimmer

Het open traject en de dobbelsteen.

de verantwoordelijkheid van het componist-zijn ontlopen door het creatieve proces uit handen te geven. Daarom was hij het helemaal niet eens met de ver doorgedreven vrijheid die John Cage propageerde. De ontdekking van Mallarmé en het op een abstracte manier incorporeren van de idee "open vorm", is opnieuw een schitterend voorbeeld van Boulez' omgang met de traditie. Boulez' taal onderging in die tijd bovendien een verandering: "Le marteau sans maître" is een bergketen die zijn carrière in twee deelde. Aan de ene kant heb je de preoccupatie met de gecondenseerde, agressieve poëzie van zijn tijdgenoot, Char, aan de andere kant de interesse voor de vernieuwende, enigmatische poëzie van Mallarmé. Vóór *Le marteau* was Boulez een compromisloze voorloper in de avant-garde-scène. Na *Le marteau*, lijkt hij minder de trends in te zetten. In de vroege jaren was Boulez' stijl rigoureuze en soms zelfs abrasief. Na *Le marteau* liet zijn techniek meer vrijheid toe en zijn muziek lijkt meer improvisatorisch van karakter en ontspannender van sfeer."

De ontdekking van Mallarmé en het op een abstracte manier incorporeren van de idee "open vorm", is opnieuw een schitterend voorbeeld van Boulez' omgang met de traditie.

Boulez' taal onderging in die tijd bovendien een verandering: "Le marteau sans maître" is een bergketen die zijn carrière in twee deelde. Aan de ene kant heb je de preoccupatie met de gecondenseerde, agressieve poëzie van zijn tijdgenoot, Char, aan de andere kant de interesse voor de vernieuwende, enigmatische poëzie van Mallarmé. Vóór *Le marteau* was Boulez een compromisloze voorloper in de avant-garde-scène. Na *Le marteau*, lijkt hij minder de trends in te zetten. In de vroege jaren was Boulez' stijl rigoureuze en soms zelfs abrasief. Na *Le marteau* liet zijn techniek meer vrijheid toe en zijn muziek lijkt meer improvisatorisch van karakter en ontspannender van sfeer."

Répons

Dit werk ligt aan de basis van mijn fascinatie voor Boulez en de *répons* composities. Ik ontdekte het ongeveer een jaar geleden en de resulterende schok voel ik nog steeds.

Arnold Schönberg - omstreeks 1920

Voordat ik "Répons" had gehoord, associeerde ik Boulez met blauw staal. Hij had iets bovenmenselijks. Een mythische onvatbaarheid voor de tijd en haar valstricken leek hem te beschermen. Zijn gedachten leken niet van stof gemaakt maar van staal. Met een staalharde logica, loepzuiwere intelligentie, mathematische precisie. Dat in de media of in zijn vele artikelen en interviews geen letter te vinden is over dat aspect van het leven dat niet in zijn stalen traliwerk van de notenbalk te vangen is, versterkte in mijn ogen die mythische status.

Ook zijn dirigeertechniek leek dit beeld te rechtvaardigen. Duidelijkheid (een verre verwant van objectiviteit) en orkestrale balans zijn, naast het tempo, volgens Boulez de voornaamste parameters in een partituur. Eens dit skelet er is, komt de emotie en betekenis vanzelf. Daar hoeft je als dirigent niet uitbundig voor op het podium heen en weer te springen, te lachen of te huilen, zoals zijn voorloper bij het New York Philharmonic Orchestra, Leonard Bernstein, dat deed. En het werkt. In Boulez' recente opnames van de Mahlersymfonieën bijvoorbeeld, hoor je wat je voorheen in deze muziek nog nooit gehoord had. Deze uitvoeringen treffen je als de kogel van een scherpschutter.

Boulez "interpreteert" niet, hij leest, analyseert en brengt vanuit een intelligente objectiviteit wat op de partituur staat, wat de structuur van het werk opdraagt. Hij voert uit. In dit kader wil ik Arnold Schönberg citeren: "Muziek moet weergegeven worden, niet geïnterpreteerd. Als de uitwerking meer van de persoonlijkheid van de interpreter dan van de componist laat blijken, wie kan ons dan nog garanderen dat het werk correct voorgedragen en zonder ingrijpende wijzigingen gerealiseerd wordt? De echte capaciteit van de uitvoerder ligt erin te voorzien wat werkelijk in de partituur staat en niet koppig te zoeken naar wat hij zou willen dat er stond."

En vooral de werken die ik van de componist Boulez kende, de compromisloze composities uit de jaren '50 (zie boven) die hem de status van avant-gardist hebben opgeleverd, leken uit dit staal gesmeed. Toen ik uiteindelijk het ruim 40 minuten durende *Répons* ontdekte, werd duidelijk dat door de aderen van de man wel degelijk warm bloed stroomt en geen blauw staal.

Putrefactio

De titel van het werk "Répons" verwijst naar de "antwoordende" ("responsorial") vorm van Gregoriaanse gezangen. In deze gezangen bestaat er een vraag en antwoord-spel tussen solisten en koor, waarin twee

Anton Webern (Max Oppenheimer, 1908)

Paul Klee - "Hoofdweg en zijwegen" (1929)

elementen belangrijk zijn: de relatie tussen "de enkeling en het collectieve" en de ruimtelijke beweging van de klank, veroorzaakt door de scheiding tussen solisten en koor. Het zijn net deze ideeën die Boulez isoleert uit het verleden en een volledig eigentijdse vertaling geeft.

S u b l i m a t i o

De relatie "enkeling - collectief" komt in *Répons* duidelijk naar voren in de opsplitsing van de musici in drie afzonderlijke entiteiten: de zes solisten (cymbalum, piano, xylofoon+klokkenspel, harp, vibrafoon, piano+synthesizer), een instrumentaal ensemble van vierentwintig musici (een gereduceerd orkest als het ware, maar dan met een zeer sterke vertegenwoordiging van de blazers) en tenslotte een electro-acoustisch systeem bestaande uit een computer, de "4X", en een set van zes luidsprekers.

Boulez' onderzoek naar de mogelijkheden van elektro-acoustische systemen dateert van de jaren 1950, toen het geluid uitsluitend met taperecorders gemanipuleerd kon worden. Tijdens een concert kon men de tape-opname dan afspeelen, maar aangezien er geen directe interactie tussen technologie en musici mogelijk was, betekende dit eerder een beperking van de muzikale vrijheid, dan een uitbreiding ervan. Het gebruik van elektro-acoustische hulpmiddelen bleef in die periode dan ook beperkt, en als ze al werden gebruikt, was het resultaat dikwijls erg onbevredigend.

In de loop van de daaropvolgende decennia nam de ontwikkeling van de computertechnologie een hoge vlucht en rond 1980 werd in het *Instituut de Recherche et de Coordination Acoustique/Musique* (IRCAM), toen nog geleid door Boulez zelf, de "4X"-machine ontworpen die interactief te gebruiken is. Met dit "4X"-systeem is men in staat om de klanken van de musici in real-time te manipuleren/transformeren en op zo'n manier door de luidsprekers weer te geven dat er een ruimtelijke delocalisatie van de klankmassa optreedt. Dit ruimtelijk effect wordt nog verhoogd door de specifieke opstelling van de musici in *Répons*. Het instrumentaal ensemble en de dirigent zijn op een podium geplaatst in het centrum van de zaal/hal. De solisten worden equidistant rond het publiek geplaatst, evenals de luidsprekers

die enkel de klank van de solisten transformeren, niet van het ensemble. Door deze opstelling (zie figuur) en door de computermanipulaties kon Boulez de ruimtelijke beweging van de klank een prominente rol geven in de compositie.

Het structurele gebruik van het alterneren tussen solisten en ensemble komt al bij aanvang van de compositie naar voor: de koortsachtige introductie van het ensemble voert het muzikale materiaal aan waaruit de hele compositie opgebouwd is. Wanneer de pulserende bewegingen overgaan in aangehouden lijnen, stijgt de spanning ten top. Net op dat moment scheuren de solisten dit nerveuze weefsel open met een akkoord dat doorheen de hele compositie zal resoneren, uiteraard getransformeerd en gedeconstrueerd. In de andere secties wordt die tweeledigheid op een grandioze manier verder uitgebuit.

I l l u m i n a t i o

"Répons" is een meesterwerk, een monument in de twintigste-eeuwse muziekgeschiedenis. Het is tegelijkertijd visionair én stevig in het verleden verankerd.

Visionair is zonder meer de perfecte integratie van technologie in de compositie.

Boulez: "Ondanks alle voetangels en klemmen heb ik altijd geloofd in de

Stéphane Mallarmé

hulp die de technische vernieuwingen mij zouden bieden.(...) Daarmee wil ik niet zeggen dat ik de technische verworvenheden als een middel op zich zie, allesbehalve. Zaak is echter om datgene wat de techniek je kan bieden, te absorberen, te verwerken.(...) Het doel van de techniek in Répons is het uitbreiden van de expressie-

mogelijkheden. De techniek stelt ons nu in staat om dingen te doen die met behulp van de conventionele instrumenten onmogelijk haalbaar zijn.(...) Ik wil hiermee zeggen dat ik zeer gehecht ben aan de klank van onze instrumenten, maar ook dat de grens van de instrumentale mogelijkheden bereikt is. Nu denk ik speciaal aan de omgang met andere dan de gestandaardiseerde toonhoogteverhoudingen en timbres, en de wijze waarop je die parameters in de tijd en/of ruimte toepast. Niettemin scheidt de verhouding tussen het instrumentale ensemble, de solisten en de techniek toch de mogelijkheid voor de musici om hun instru-

menten op de traditionele manier te blijven bespelen, terwijl tevens de weg is vrijgemaakt voor al die dingen die je op een andere manier niet kunt realiseren."

Het principe van de constante transformatie van een set basisbouwstenen, is dan weer een erfenis van vele eeuwen muziekgeschiedenis, gaande van Bach over Beethoven tot Schönberg,

Berg en Webern, die de "constante ontwikkeling" van muzikaal materiaal een nieuwe dimensie gaven. Maar waar Boulez in het begin van zijn carrière (jaren 1950) dit principe dogmatisch toepaste op elke muzikale parameter en zo chaos creëerde in plaats van structuur, haarteert hij vanaf *Le Marteau sans Maître* het ontwikkelingsprincipe op een veel vrijere manier. Met als resultaat hoogst poëtische, dramatische muziek, nu eens sensueel, dan weer bijtend agressief, maar steeds van een buitengewone abstracte schoonheid.

Een compositie moet voor Boulez steeds een "gebaar" zijn, een kunstwerk dat "an sich" kan bestaan en een abstract verhaal te vertellen heeft. (Boulez keurt bijvoorbeeld het ontbreken hiervan in de muziek van John Cage af). Net als voor Stravinski heeft voor Boulez muziek geen concrete betekenis, zij IS gewoon. Een egolozie constructie die, eens ze van de maker losgemaakt werd, de eeuwigheid moet kunnen trotseren met een verhaal dat voor elke luisteraar en op elk ogenblik verschilt. Dat Boulez zijn kunstwerken na vele jaren dikwijls opnieuw bijvijft, of zelfs volledig herdenkt, doet hier geen afbreuk aan.

Met deze aan Diderot ontleende beeldspraak, verklaart Boulez zijn esthetiek: "Indien je je tegenover een kunstwerk bevindt dat onbekend is, dan ben je in complete duisternis. Heb je het eenmaal doorgond, dan kom je vanuit de duisternis in het licht. En dan denk je het kunstwerk helemaal begrepen te hebben. Maar als je je er weer in begeeft, is er opnieuw die complete duisternis."

Referentie-opnames

Boulez heeft tien jaar geleden een exclusiviteitscontract getekend bij het platenlabel *Deutsche Grammophon*. Al de recente opnames met Boulez als

dirigent zijn full-price (750 BEF) op dit label terug te vinden. Vroegere opnames (met het *New York Philharmonic Orchestra*) kan men terugvinden bij *Sony Classical*, in een zeer knappe midprice-reeks (500 BEF). Opnames van Boulez' eigen composities bestaan op *Erato* (voornamelijk zijn vroegere werken, tot eind jaren '70), *Sony*, en *Deutsche Grammophon* (latere werken).

Boulez (1999)

Deutsche Grammophon lanceerde twee jaar geleden de reeks 20-21, waarin belangrijke twintigste-eeuwse en binnenkort eenentwintigste-eeuwse muziek (dikwijls voor het eerst) een opname krijgt. Deze reeks bevat intussen twee CD's met muziek van Boulez, in een door Boulez geleide uitvoering. De eerste, met *Répons* en *Dialogue de*

l'Ombre Double, ontving in 1998 de prestigieuze *Grammophone Award* voor de opname van de beste hedendaagse muziek. Ook de nieuwste CD uit deze reeks, met Boulez' meest recente werk *Sur Incises* voor drie piano's, drie harpen en drie percussionisten, is intussen overal geprezen en gelauwerd.

Een nieuwe opname van het grootse orkestwerk *Pli selon Pli*, in de voorlopig definitieve versie, is op komst in een uitvoering o.l.v. de componist zelf. En het is ongeduldig wachten op het nieuwe luik in Boulez' Mahler-integratie, de *Derde Symfonie*, die in februari werd opgenomen.

Op 19 september 2001 tenslotte, komt Boulez als dirigent en componist naar Brussel (Paleis voor Schone Kunsten) met het *BBC Symphony Orchestra*, koor en solisten. Op het programma staan Schönbergs *Begleitmusik zu einer Lichtspielszene* op.34, Bartoks één-act-opera *Blaauwbaards burcht* en de onlangs herziene versie van Boulez' eigen *Le Visage Nuptial*. Niet te missen, maar dat had u ongetwijfeld al begrepen.

Gustav Mahler - Symphonie 5, Wiener Philharmoniker o.l.v. Pierre Boulez, DG 453 416-2

Gustav Mahler - Symphonie 6, Wiener Philharmoniker o.l.v. Pierre Boulez, DG 445 835-2

Gustav Mahler - Symphonie 9, Chicago Symphony Orchestra o.l.v. Pierre Boulez, DG 457 581-2

Pierre Boulez - Répons, Dialogue de l'Ombre Double, Ensemble Intercontemporain o.l.v. Pierre Boulez, Alain Damiani (klarinet), DG 457 605-2 (uit reeks 20-21)

Pierre Boulez - Sur Incises, Messagesquise, Anthèmes 2, Ensemble Intercontemporain o.l.v. Pierre Boulez, Jean-Guihen Queyras (cello), Hae-Sun Kang (viool), DG 463 475-2 (uit reeks 20-21)

Referentiewerken

"Wegen naar Boulez", Maarten Brandt, Uitgeverij Kok Lyra, 1995, p.19, 25, 46, 84, 85, 135-136

VOETNOTEN

¹ zie Moeial 17e jaargang, nr.6, *Gustav Mahler en de waarheid van tegenspraak*

² zie Moeial 17^e jaargang, nr.5, ... *En de tijd zal niet meer zijn...*

³ Dit blijkt onder andere uit diens polemisch artikel "Schönberg est mort" (1951), geschreven in een periode waarin men Schönberg aanbad als een oppergod. Zie ook infra ("Het open traject en de dubbelsteen").

⁴ *Le visage Nuptial, Le Soleil des Eaux en Le marteau sans maître*, het werk dat

hem in 1955 zijn verdiende plaats op de internationale hedendaagse podia bezorgde.

⁵ Elke toon wordt gekenmerkt door 4 parameters: toonhoogte (frequentie), toonsterkte (amplitude), duur (ritme), en klankkleur. In de twaalftoonstechniek (=dodecafonie) zoals Schönberg ze introduceerde, werd de toonhoogte in reeksen van 12 tonen georganiseerd (aangezien een octaaf in 12 halve tonen verdeeld is). Na Webern werd dit denken in series uitgebreid naar de andere drie parameters. Ook de toonsterkte, duur en klankkleur werden in bepaalde, op

voorhand uitgedachte, reeksen gezet.

⁶ Boulez heeft ook drie pianosonates geschreven, maar de eerste pianosonate noemde hij een jeugdzonde (om aldus haar zonde zeer efficiënt kwijt te schelden), de tweede is een "deconstructie" van de sonate-vorm (al even efficiënt) en de derde pianosonate, die gedeeltelijk onafgewerkt in de schuif ligt, is opgebouwd rond het concept "open traject" en heeft dus niets meer te maken met de traditionele sonate.

Colofon

De Moeial

Tweewekelijks studententijdschrift van de VUB in samenwerking met het Brussels Studenten-genootschap, Studiekring Vrij Onderzoek en Dienst Cultuur. Ons redactielokaal bevindt zich naast het KulturKalee

Pleinlaan 2, 1050 Brussel
tel: 02/629.23.38
fax: 02/629.23.37
mail: moeial@vub.ac.be

Coördinator
Stefan Prins

Vice-coördinator
Pieter Vissers

Secretaris
Ruth Lemmens

Penningmeester
Wouter Devriese

Lay-out
Stefan Prins, Pieter Vissers, Ruth Lemmens, Mauger Mortier

Redactie
Stefan, Ruth, Pieter V. Mauger, Wouter, Sven, Sami.

Illustraties
Kurt, Jeroen, archief

Foto's
Pieter Vissers, archief

Achterflap
Sarah Daeleman

Medewerkers
Pieter D., Nic P. Maarten, Cemil, Sidonie, Didier, Uti, Vincent, Tom, Sven, Ruben, Karm, Griet, Houbi, Gino, Jasmijn

Abonnementen
Verantwoordelijk: Ruth Stortenop rek.nr.001-1386975-48 met melding abo
Gewoon abo: 333 Bf
Steunabo: 1000 Bf

Verantwoordelijke uitgever
Dominique Vaccaro
Pleinlaan 2, 1050 Brussel
Uitgave: 2500 ex.
De redactie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor publicaties van het BNC, VVD en Dienst Cultuur

"The Boulez-Cage correspondance", ed.J.J.Nattiez, Cambridge University Press, 1993, p.117
"Pierre Boulez", Dominique Jameux, Faber & Faber, 1991, p.34
"Sprakmakers", TV-interview met Johan Anthonissen, april 2000, Canvas.
"Boulez and the Modern Concept", Peter F. Stacey, Scolar Press, 1987, p.72
Boulez in gesprek met Frank Madlener, interview voor *Ars Musica*, Parijs, 2/11/1999, publicatie Filharmonische Vereniging Brussel, p.17
"Schönberg is dead", the Score, nr.6 (Mei 1952), p.12-22

Stefan Prins

Jazz

Standards

Stap naar de dichtstbijzijnde platenwinkel, koop twintig willekeurige CD's uit de jazzafdeling en vergelijk de nummers die erop staan. De kans is groot dat een aantal nummers op meerdere albums voorkomt. Ga nu snel naar huis, beluister een compositie die op een aantal CD's staat en vergelijk de verschillende versies. De kans is groot dat je totaal verschillende dingen te horen krijgt.

Dat heel veel mensen een bepaalde compositie spelen en opnemen, is niets bijzonders. Klassieke musici en coverbands doen niets anders dan het repertoire spelen. Ze proberen muziek te maken die zo dicht mogelijk aanleunt bij het oorspronkelijk idee van de componist.

Jazzmuzikanten hebben ook een repertoire van alom gekende nummers, de zogenaamde 'standards'. Zij vertrekken echter van een heel ander uitgangspunt. Voor hen zijn de ideeën van de componist slechts het begin van een eigen interpretatie van het stuk. Wie een standard speelt, toont meer van zichzelf dan van de componist. Of probeert dat althans.

De musicals

De oorsprong van de standards ligt bij de musicals. In de eerste helft van de twintigste eeuw waren deze een belangrijke bron van populaire muziek in de Verenigde Staten. De hits van toen kwamen heel vaak uit de muzikale toneelstukken die op Broadway en in het hele land opgevoerd werden. Veel van deze liedjes waren echter niet alleen populair, ze bleken ook uiterst geschikt als basis voor jazz-improvisaties. De grote musical-componisten (o.a. George Gershwin, Cole Porter, Hoagy Carmichael en Richard Rodgers) schreven nummers die goed in het gehoor lagen, maar die harmonisch rijk genoeg waren om jazzmuzikanten te inspireren. Composities als 'My Funny Valentine', 'Summertime' en 'Love For Sale' waren dus zowel bij het publiek als bij de muzikanten gekend en geliefd.

Deze standards vormen nu nog de basis van het 'jazzrepertoire'. Al is het begrip in de loop van de jaren wel uitgebreid. Naast de liedjes uit de oude musicals, worden er tegenwoordig nog veel meer composities als standards

gecomponeerd zijn voor jazzimprovisatie.

Houvast

Een eerste functie van standards is het publiek een houvast bieden. Wie een stuk goed kent, kan de improvisatie beter volgen. Als de harmonische structuur in je hoofd zit, heb je een veel beter idee waar de solist heen wil met zijn improvisatie. Daarnaast dienen standards als 'basiskennis' voor jazzmuzikanten over de hele wereld. Mensen die elkaar nog nooit gezien hebben, kunnen perfect samen spelen, omdat er altijd een hoop composities zal zijn die ze allemaal kunnen spelen.

Aangezien er in de jazzwereld vaak met gelegenheidsbands wordt gewerkt, is het van onmiskenbaar belang dat muzikanten een gemeenschappelijke basis hebben en snel samen kunnen werken.

Tenslotte is het spelen van standards vooral een manier om je muzikaal te bewijzen. Het is makkelijk om indruk te maken met een eigen compositie die vol effecten en ingewikkelde modulaties zit, maar het is heel moeilijk om een eigen interpretatie te geven aan een stuk dat al honderden keren is opgenomen. Wie een standard speelt, weet dat de luisteraars hem genadeloos zullen vergelijken met de groten van de jazz. Een saxofonist die 'Body and Soul' speelt, kan niet anders dan de 'strijd' aangaan met de geniale John Coltrane.

Jazzmuzikanten moeten dus niet alleen de taal van de jazz kennen - harmonie, notenleer, instrumentkennis - maar ze moeten ook zeker de verhalen en de sprookjes van de jazz kennen. Verhalen die vooral verteld worden in de muzikale traditie van de standards en hun interpretaties. Nog veel plezier met de twintig CD's die je zonet gekocht hebt.

Philip A. Breesch

beschouwd. Een standard is nu gewoon een nummer dat door alle jazzmuzikanten gekend is. Het kan uit een musical komen, maar evengoed uit een andere cultuur (b.v. de bossanova's van Jobim) of zelfs speciaal

Kortverhaal

ASHRAM

Zoals altijd was het stil in de groene buitenwijk. Voetgangers zag je er nooit. Af en toe stopte een stationcar bij één van de huizen die half verscholen lagen achter hoge, donkere bomen. Het was hier veilig en mooi, als op een kerkhof.

Bram Berghmans, de succesvolle zakenman, ontkurkte een derde fles Margaux. Hij en ik zaten alleen aan de witte tafel in het midden van de grote, glanzende keuken. Alles in dit pas gebouwde huis dat Bram met zijn vrouw Gerda en hun twee kleuters bewoonde, was groot en glanzend. Voorlopig toch. Boven ons waren zontje en dochtertje de kinderkamer al aan het slopen. Af en toe hoorden we dat Gerda en mijn vriendin Nele hen daarbij stonden aan te moedigen.

Gerda had als inhuiliding van de nieuwe woonst weer eens Italiaans gekookt voor ons zessen. Nele was sinds de universiteit het trouwste maatje van het echtpaar Berghmans gebleven en ze mocht bij geen enkele speciale gelegenheid ontbreken. Als Neles partner werd ik het laatste jaar met dezelfde regelmaat ontboden. Veel indruk scheen ik niet te maken: Gerda vergat steeds dat ik vegetariër ben. Ook vanavond had ik op wat macaroni mogen knabbelen terwijl de rest zich te goed deed aan een gevarieerde maaltijd met drie soorten vlees. Daarbij kon blijkbaar niemand van mijn volwassene tafelenoten de nijging onderdrukken om mateloos te zeuren over de toestand van de Dow Jones, de Nazdaq en de verrekke Bël-20.

Na het eten waren wij twee mannen

achtergebleven. Zwijgend vulde Bram onze glazen bij. Juist toen ik een plan probeerde te bedenken om hier zo gauw mogelijk te ontsnappen, draaide de heer des huizes zijn omvangrijke torso naar mij toe. Bram mobiliseerde zijn joviaalste glimlach en onderstreepte elk woord met vlezige handgebaren, alsof hij een cursus verkooptechnieken gaf. Zijn ronde hoofd gloeide lichtjes.

'Rik, jongen, ik hoorde onlangs een verhaal dat jou, als gediplomeerd filosoof, vast en zeker interesseert.' 'Als het over winstgevende beleggingen gaat, mag je 't voor je houden.' Ik vond dat ik het recht had om te snauwen. Natuurlijk nam mijn hartelijke tafelenoot het me niet kwalijk. 'Okay, onze vrouwen en ik hebben je praktisch doen indommelen. Sorry jongen, maar als drie oude studievrienden economie elkaar weerzien, lullen ze graag uitgebreid over beursnoteringen.'

'Ieder zijn kicks.' 'Rik, de zakenwereld kan vaak opwindend zijn hoor, ook voor meer wijsgerige types. Luister maar eens naar wat ik meegemaakt heb. Enkele weken geleden zat ik voor een belangrijk project in Delhi. Nadat ik zoals elke avond Gerda en mijn kleine gangsters gebeld had, pakte ik nog een pint in de hotelbar.'

Met moeite bedwong ik een geeuw. Hoe kon ik in vredesnaam dit gewauwel in de kiem smoren? 'Wacht even. Was Gerda eigenlijk je eerste liefde?' 'Reken maar! Ik wist ook meteen dat ik met haar ging trouwen.'

'Kijk, zoiets is mij nog nooit gebeurd. Meestal weet ik zelfs niet wat ik met een vrouw aanmoet. Met boeken daarentegen lukt me dat doorgaans wel.'

'Onderbreek me dan niet. Mijn verhaal gaat over een boek, een heel merkwaardig boek. Daarom ben jij net de enige persoon aan wie ik deze geschiedenis kan doorvertellen.' Ach zo, meneer werd vertrouwelijk. Ik kuchte en mompelde een excuus.

'Sorry. Ga verder.' 'In die hotelbar dus, zat ik naast een Schotse zakenman. Net als ik miste hij vrouw en kroost. Hij was een echte 'family man' en babbelde geanimeerd over zijn gezin, maar na de tweede borrel veranderde hij plots van toon.' 'Na de tweede al?' Bram grijnsde toegeefflijk. 'Die man was broodnuchter. Hij begon zacht en behoedzaam te praten omdat hij me een geheim wilde toevertrouwen.'

'Wat voor geheim?'

'Ah! Eindelijk heb ik je aandacht. Weet jij wat een 'ashram' is, Rik?' 'Een wat?'

'Een ash-ram. Maak je geen zorgen als je het woord niet kent, ik had het ook nooit eerder gehoord.'

Ik was het wél al ergens tegengekomen. In een boek over yoga of zo. 'Is dat niet een gemeenschap waarvan de leden zich vooral bezig houden met meditatie?'

'Correct! Die Schot omschreef het als een soort klooster, een plek waar ze contact leggen met het spirituele. Jij zou je er wel thuis voelen. Je vindt ze trouwens op heel wat plaatsen in India.'

Bram boog zich voorover, hij *ademde* Margeaux.

'Onlangs had hij een eigenaardig gerucht opgevangen over zo'n ashram in het noorden, aan de voet van de Himalaja. Blijkbaar bezat men daar een boek waarin de namen staan van iedere mens die ooit op deze planeet heeft rondgelopen.'

Er viel een stilte. Ten minste in het gesprek tussen Bram en mij. Boven onze hoofden zette het slopersteam zijn luidruchtige activiteiten onverbiddeijk verder. Ik keek waarschijnlijk verward omdat het geloof aan wonderlijke fenomenen absoluut niet paste in mijn beeld van Bram. Hij goot nog wat wijn in zijn roemer die inmiddels compleet onder de vette vingerafdrukken zat.

Bij mij rees de herinnering aan een ander boek. Ik had dat eens gezien in drukkerij-museum Plantijn. Het bevatte niets dan getallen: ieder jaar sinds 40.000 voor Christus. Ernaast was een kaartje geplakt: 'Dedicated to everyone who ever lived and died.'

Toen ik merkte dat Bram me nadrukkelijk zat te observeren, lachte hij.

't Doet je wel nadenken over zaken die je nog nooit eerder overwogen hebt, hè?'

'Dat vindt ik nu eens een aardige definitie van het begrip 'filosofie', Bram.'

'Jij kan het weten. Die Schot bracht mij zeker aan het filosoferen. Vooral de vette vingerafdrukken zat.

toen hij me uitlegde dat in het boek ook de namen staan van alle toekomstige mensen.'

Ik begon mij ernstig af te vragen waarover de man voor mij het had. Daarbij scheen de temperatuur in het vertrek ook spectaculair te dalen. Ik rilde. Waarom verwarmen lui met geld hun keukens niet behoorlijk? Schopenhauer zat er waarschijnlijk niet ver naast toen hij poneerde dat dit aardse bestaan gewoon een hel is. Een koude hel op de koop toe! Verdorie! Die gedachte deed me ineens een link leggen.

'Bram, ik denk dat ik het begrijp. Die Indiërs bedoelen dat als *metafoor*. Die mannen geloven in reïncarnatie, weet je. Voor hen zijn de mensen van gisteren en vandaag en morgen allemaal dezelfde.'

In de vast overtuiging dat het denkwerk er voor die avond opzat, bediende ik mezelf eindelijk ook eens van de haast lege fles wijn. Wie weet kon ik me daarmee verwarmen. Het dure spul deed me weinig. Ook op het andere punt bleek ik eraan te zitten: Bram ging immers door!

'Die Schot bedoelde het anders héél concreet. Zijn werk bracht hem wel vaker naar het noorden en na korte tijd bevond hij zich als bij toeval in de streek van die ashram. Het gerucht over dat zonderlinge boek fascineerde hem nog steeds en hij wilde eens proberen of hij die gemeenschap kon bezoeken.'

'Vertel me niet dat het zomaar lukte.' 'Toch wel. Hij kreeg er onderdak en werd zelfs gedwongen langer dan verwacht te blijven. De arme kerel kon door een lawine een hele week lang geen contact krijgen met zijn echtgenote of zijn bedrijf.' 'Je wordt nu géén ongelooftwaardig!' 'Ho! Ik geef alleen door wat die man mij vertelde.'

Was dat werkelijk zo? Of meneer Berghmans het hier ter plekke te verzinnen? Niettemin wilde ik het einde van dat sterke verhaal wel eens horen.

'Kwam die man betrouwbaar over?' 'Rik, je weet toch dat niemand mij iets wijsmaakt! Om het kort te maken: na enig aandringen bij de bewoners van die ashram kreeg hij het mysterieuze boek te zien en, hou je vast, hij heeft er de namen van zijn ongeboren kinderen in teruggevonden!'

Ik moest bij mezelf toegeven dat er een sterke climax aan dit verhaal zat. Het intrigeerde me, alhoewel ik het niet echt snapte.

'Wacht even, hier klopt iets niet. Wat bedoel je met zijn *ongeboren* kinderen? Daarmee vertelde je dat hij in die hotelbar zijn kroost miste.' Bram leunde achterover en maakte een cirkel met zijn duim en wijsvinger, net of hij een luis ging doodknippen. 'Hij zag het boek maanden voor zijn ontmoeting met mij, op een moment dat zijn vrouw nog hoogzwanger was van hun tweeling, hun eerste nakomelingen.'

Nele en Gerda slopen de keuken binnen. Ze vroegen of we wat zachter wilden praten. Het slopersteam lag eindelijk in de armen van Morpheus. Nele vond dat het voor ons tijd werd om eens op te stappen. Na de gebruikelijke zoenen van Gerda en een stevige poot van haar wederhelft wandelden mijn vriendin en ik door de

benauwend stille buitenwijk naar de laatste tram. Nele klomk erg opgetogen, ze had duidelijk van de avond genoten. Dat verheugde me en ik probeerde Brams gekke geschiedenis te vergeten.

Laat de volgende morgen, het was een zaterdag, stond ik aan het raam van mijn flat te kijken naar het levendige stadsverkeer. Nele, die was blijven slapen, kwam naast me staan en sloeg haar arm om me heen.

'Hey Rik, waar denk je aan?' 'Mijn kop ziet er zeker weer zorgelijk uit.'

'Ja, en je adem onrustig.' 'Het valt wel mee. Gewoon een filosofisch probleem waar ik niet uitkom, iets met een oud boek, van Schopenhauer.' Ze giechelde en kuste me op mijn voorhoofd. 'Die wijzgeren ook altijd. Julie is echt on-be-taal-baar.'

's Middags vertrok Nele naar huis met de mededeling dat ze tegen maandag een dringend rapport moest klaarstomen. Ik kon mezelf niet vergeven dat ik de avond voordien geen gelegenheid meer had kunnen vinden om Bram te vragen waar precies die ashram zich bevond. Even nog twijfelde ik, maar toen deed ik iets wat ik nooit eerder gedaan had: ik pakte de telefoon en toetste het nummer van de familie Berghmans. Haast onmiddellijk hoorde ik de stem van Gerda.

'Hoi Gerda, met Rik. Zeg, nog eens bedankt voor gisteravond, het was gezellig.'

'Ik zal eens kijken of hij al aan te spreken is, want hij heeft sinds vannomorgen een houten kop.'

De telefoon bleef zeker een paar minuten alleen. Ik luisterde naar het verre gekrijs van zoonje en dochterje en iets dat veel op het verbrijzelen van een ruit leek. Eindelijk kwam de pater familias aan de lijn.

'Dag Rik. Wat kan ik voor je doen?' Hij klomk iets minder vlot dan gewoonlijk.

'Bram, jouw verhaal over die ashram houdt me nog steeds bezig. Ik vond het gisteren echt spijtig dat ik je niet kon vragen waar die gemeenschap nu precies gevestigd is. Welke stad ligt er het dichtste bij?'

Ik hoorde enkel zijn zware ademhaling.

'Bram? Ben je daar nog?'

'Rik, jongen, ik zou je graag helpen, maar ik versta je niet. Een ash-dinges, wat is dat?'

'Gisteravond kwam je af met een verhaal over een boek waarin alle namen staan, weet je wel.'

'Een boek met namen? De gele gids zeker, ha, ha! Rik, het is zaterdagmiddag en ik heb mijn kinderen beloofd dat ze mee mogen naar het shopping centre. We moeten ons haasten, anders vinden we geen parkeerplaats meer.'

'Sorry dat ik je gestoord heb, Bram.' 'Geen probleem! Zeg, het beste en tot de volgende zitting, hè.'

'Ja, tot ziens.'

Ik legde de hoorn neer en wandelde naar de badkamer om ijskoud water in mijn gezicht te gooien. In de spiegel boven de wastafel zag ik mezelf.

N. Peeters - 03.05.01

Kortverhaal Knorr

Hij stak zijn vinger in de soep. De vrouwelijke bezoeker in de kamer ernaast zweeg even. Hij hoorde haar neus die krachtig tekeer ging in een Kleenex, vriendelijk aangeboden door Francesca. "Hoe is het toch mogelijk" was de enige zin die tussen het snikken, snuiven, snuiten en grienen door, te verstaan was. Hij luisterde naar de manier waarop de zin door snikken in lettergrepen werd verbroken. Eenmaal bleef de mo- zelfs zonder de -gelijk en begon het zinnetje gewoon van vooraf aan.

De blaar op zijn vinger zwol. Hij liep naar het deurgat. De soep Francesca. Ze stond recht, gaf een medelijdend en steunend klompje op de waterknie van de bezoeker en kwam de keuken ingestapt.

Hier, een tupperware doosje. Zet de soep maar in de diepvriezer, we eten niet vanavond, uit sympathie voor het lijden van de medemens. Voor het eerst bemerkte hij het Latijnse kruis rond haar frele hals. Ik moet hier als de bliksem vandaan.

Het was twee avonden eerder, in een bar op de hoek van de Keizerslei en de Boulevard Chauduc dat ze elkaar ontmoeten. Een omgevallen kruk was het eerste object waar ze beiden tegelijk naar keken. En langzaam ontkleden hun blikken elkaar. Vr.JG Ongeh. Zkt. Knpp Sprtve jng om mijn vuilniszakken buiten te zetten.

Mn.jg Ongeh.Zkt Knpp Sprtve Blomd mt grt brstn om mijn vuilniszakken te vullen.

En toen kwam Hij. Hij had de serie-moordenaar, die zijn lijken in stukjes hakte en dan in ordinare vuilniszakken stak herkend. Zelfs al wist de politie nog van niets, hij had een duidelijk en welonderscheiden idee dat dit de dader moest zijn.

Een half uur later op het politiebureau zwaaide hij geestdriftig met de "Discours de la Méthode" van Descartes. Hierin staat het mannenkenn, alleen de helder en onderscheiden intuïtieve ideeën zijn waar. Ergo ik had een waanzinnig idee toen ik dacht (en godverdomme nog steeds denk) dat die vent de serie-moordenaar van Berchem was (en nog steeds is, nondezju). Ergo die vent is wel degelijk de serie-moordenaar van Berchem. Ergo ik had het recht om op zijn bakkes te motten.

De politiecommissaris wreef over zijn konijnenbotje, zijn amulet, dat in zijn linkerhorstzak zat en vond daar ook de juiste toon om die ambetante vent aan te spreken. Die man had u niets misdaan, dus u had niet het recht om hem die drie tanden met een barkruk uit te slaan.

Hij schoot vlammend overeind, die godverdomme klootzak heeft kweetnie hoeveel meisjes vermoord, die ik niet eens gekend heb laat staan ermee geveerd en die vent had bovendien met zijn lompe poten een barkruk omver geworpen met de bedoeling om een

vrouw buiten westen te meppen. Hij kreeg een spuitje en werd een nachtje opgesloten. De volgende morgen vertrok hij met een adres van een bekende psychiater in zijn achterzak. Aan een krantenkiosk stond diezelfde dame als in de bar. Ze keek op en wierp een blauwe vonk in zijn richting. Is het jachtseizoen op seriemoordenaars al gesloten misschien? Op twee passen afstand hield hij stil. Een vrouw met cynisme, dat vroeg om een zorgvuldige aanpak. Hij glimlachte nonchalant. Och, een persoonlijke afrekening met een oude vijand, meer moet je daar niet achter zoeken. ¿ propos, hebt u soms knorr soep in huis?

Ze keek hem verwonderd aan. Eerst naar zijn kop en dan naar zijn tenen. Ongewassen, ongeschoren, eltpelpje op zijn linkeroot, een ontaarde acné op zijn ooglid, afgedragen kleren dat was wat ze zag. Hij slikte. En kreeg een helder en welonderscheiden idee. Ja, ik doe namelijk een onderzoek naar de kwaliteit van die soep, aangezien het zwijnelees dat in die bouillon verwerkt zit, best wel eens besmet zou kunnen zijn met BSE, U weet wel. He-las moet ik als een ongewassen ongeschoren vieze vuile vent verschijnen om niet van het ministerie te lijken want dit onderzoek moet in het grootste geheim gebeuren. En daarbij, uw tas lijkt mij nogal zwaar. Hij wees naar het strooien mandje met 2,543 kilo appelsienen erin en hief het op met een zucht alsof er stenen in zaten.

De vrouw haalde haar wenkbrauwen op en besloot dat hij geen seriemoordenaar was. Die verkopen zulke goedkope leugens niet. Die vent kon gebruikt worden om de vuilniszakken buiten te zetten en eventueel die af-was van een paar dagen verte doen en dan zet ik hem buiten of bel de politie. Zal nog zien. Ze liepen zijwend langs elkaar waarbij hij haar aroma van vlierbessen en Channel numéro cinq insnoof. Daarbij deed hij nog wat inspiratie op en vertelde hoe hij te werk zou gaan om de soep te testen. Eerst zou ik ze moeten opwarmen. dan mijn vinger erin steken (dit was een duidelijke metafoor voor een zedige gebaar op een andere plaats, in een andere situatie. Hij keek hoe ze reageerde, maar haar blauwe oogen keken even star voor zich als ervoor. Ach de goesting zou wel komen) en als er geen blaren opkomen, dan worden uw hersenen een spons. Al uw herinneringen zullen eruit weglekken en

Ik heet Francesca. We zijn er.

Een appartement met een scheve muur, twee hoog en een dak dat er ieder moment af kon glijden. Waarom draagt dit mens Channel numéro cinq? vroeg hij zich af. Het antwoord zou later duidelijk worden bij het zien van het

kruis, het dieste natuurlijk om de stank van het Christus lijk weg te moffelen. Slim gezien.

Ze gingen naar binnen en ze zond hem naar beneden met drie vuilniszakken. Hij sneuvelde bijna bij het afdalen van de steile trap en liep schaaftwonden op van de ruwe ongepleisterde muren. Maar hij geloofde.

Terug boven had ze zich in een fau-teuil genesteld en legde drie schijffjes komkommer op haar ogen. Schat wil je eens die doos kwark uit de koelkast halen. En neem zelf ook wat. Er staat Biactol tegen acnÉ in de badkamer, naast het modderbad.

Hij deed wat ze vroeg maar begon toch al gereer zijn riem los te gespen. Misschien had ze ook wat aardbeien om bij die kwark te doen, want zuivere kwark lustte hij niet erg.

En toen ging de bel. Een vrouw van begin de veertig stormde binnen met vissenschubben onder haar ogen.

"Ja ik moest bellen want ik heb artrit-tis in mijn armen en kan niet hard ge-noeg kloppen" was haar simpele excuus om op dit gezegend tijdspit bin-ten te vallen. De vrouw wierp de schijffjes komkommer in een koffiekop en besloot dat hij geen seriemoordenaar was. Die verkopen zulke goedkope leugens niet. Die vent kon gebruikt worden om de vuilniszakken buiten te zetten en eventueel die af-was van een paar dagen verte doen en dan zet ik hem buiten of bel de politie. Zal nog zien. Ze liepen zijwend langs elkaar waarbij hij haar aroma van vlierbessen en Channel numéro cinq insnoof. Daarbij deed hij nog wat inspiratie op en vertelde hoe hij te werk zou gaan om de soep te testen. Eerst zou ik ze moeten opwarmen. dan mijn vinger erin steken (dit was een duidelijke metafoor voor een zedige gebaar op een andere plaats, in een andere situatie. Hij keek hoe ze reageerde, maar haar blauwe oogen keken even star voor zich als ervoor. Ach de goesting zou wel komen) en als er geen blaren opkomen, dan worden uw hersenen een spons. Al uw herinneringen zullen eruit weglekken en

De bezoeker die niet kon kloppen begon haar verhaal met een waterval. Ze ging verder in een overstroming en eindigde in een big splash. Erussen klomk het verhaal van haar zuster die zich had verhangen aan de deurklink van de badkamer. Ja ze neemt altijd zoveel tijd om haar make-up te doen dus ik dacht "Het is mijn schuld." Bravo, dacht hij en roerde in de soep, volgens mij een duidelijk en welonderscheiden idee, komaan Magda trap het af, verhang uzelve en laat bronstige mensen met rust. Maar de vrouw bleef zitten waar ze zat en Francesca had het over het geloof dat een rots is in de branding. Hij voelde natigheid. En hete soep.

Toen hij het kruisteken zag was het helemaal om zeep. Hij trok zijn jas aan en gespte zijn riem terug dicht. Uw soep lijkt mij in orde. Ik wens u nog veel geluk in uw leven en een goede gezondheid en vermijd vriendinnen met deurklinken in uw badkamer anders raakt u nooit aan een man. Ze luisterde al lang niet meer en hield de deur voor hem open. Een goede avond kon er ook niet meer van af en eenzaam liep hij door de straten. Zijn bokkenpoten eindelijk nog eens gewassen in de regenplassen.

De antichrist

©Eric Lohr "They have heard" voor uitgeverij/boekhandel De Waaier

Column

Sacre dieu, mijn beste

Als ik uit den goede hemel zou vallen, aldus met een bepaalde snelheid naar beneden suisend, en ik zou vanuit de lucht te zien krijgen waar ik precies te pletter zou slaan, en dit zou dan de VUB blijken te zijn, is er dan iemand die durft te beweren dat dit met een glimlach op het gezicht zou gebeuren? Iemand? Inderdaad, het lijkt me dus bewezen dat er iets schort aan de VUB. Maar wat? De vub is met haar ludieke ruïnes en gloeiende heuvels EEN van de mooiere doolhoven van België. Wat zeg ik? Van Europa!! Is er een andere universiteit waar er in het midden een door bloesembomen omringde berg staat, waar de vuile negers straks niet meer mogen shoten, een univ die bekend staat als anar-

chisten-producerende vlooiënbaal? (Dat tweede punt kan u ter discussie brengen, maar in mijn verdediging kan ik opbrengen dat ik maar een wereldvreemd dorpsjongetje ben; ik kom uit stad Antwerpen.) Ja, en toch is er iets mis met deze hemelse plek: het zullen die linkse, gore punkers wel zijn, zeker? Ach, schoon volk, vrees niet: de geëngageerde, actieve mens is bijna even uitgestorven als de rest van de koudbloedige beestjes. Aan sommige tradities wordt nog steeds heldhaftig vastgehouden, maar dat zou weldra tot het verleden moeten behoren. Nog even geduld, en dan is dat vervelende, linkse crapuul uitgestorven, a thing of the past, en zijn de overblijvende te straalbezopen om nog meer functies

uit te voeren, naast simpelweg wat ademen en kotsen.

Misschien is het toch wel een spijtige zaak: uiteindelijk zijn ze toch wel schattig, die mislukte kunstenaars en filosofen. Geef toe dat ook u wel eens met een glimlach heeft gekeken naar hun minuscule betogingkjes, persoonlijk heb ik altijd genoten van hun onleesbare spandoekjes, en hun moedeloze kreten. Harharhar. Achterlijk plebs. Ik had laatst nog een haast filosofische gedachte over hoe het hoofd van zo'n vervaarlijke schurk mijn muur niet zou ontsieren. Zo'n ding moet toch prachtig zijn: de mieserige oogjes brullen nog steeds dat ze op hun rechten blijven staan, wat hun natuur-

lijk alleen maar tot een gemakkelijker doelwit had gereduceerd, dan mondhangt dwaas open, omdat hun tong eruit is gesneden-die dingetjes zijn zo giftig dat ze zelfs zonder lijf wel eens niet stilvallen. Harharhar. Goed, waar was ik ook weer...o ja.

Goed, alle gekheid op een stokje, maar ik denk toch dat we eens iets moeten ondernemen tegen dat gegucht. Ik weet dat politiek engagement ons eerder ontsiert en zo, maar we kunnen toch beter onze handen eens voor een keertje vuil maken. Laatst hoorde ik een van dat tuig zijn socialistische droom uiteenzetten, joint in de ene hand en lijm in de andere. En snuiven maar! Wat een walgelijk idee trou-

wens: dat ons schoon vaderland in marxistische waanzin zou terecht komen, en mijn Marokaanse buur de mogelijkheid zou hebben om evenveel te verdienen voor krek hetzelfde werk! Dat is toch jereinste waanzin, gestoord zijn die figuren! Er zijn twee regels, die men gewoon niet mag verstoren; ten eerste, vrouwen blijven achter den haard, ten tweede, wat er ook gebeurt, je volhardt in het serene stilzwijgen. Ik stel voor dat we die vulgaire afstammelingen van een lui proletariaat voor eens en voor altijd uitroeien. Dromen is voor kleuters, ondoordachte daden daarentegen is echt mannenwerk.

Maarten Dierckx

UCOS zet recht: *Multinationals zijn fout*

Waar zit nu precies de fout? Ik verwijs naar bovenstaande zin: Ucos maakt geen deel uit van het zgn. Corporate Funding Program (CFP). Het CFP is een initiatief van 6 grote Belgische NGO's voor ontwikkelingsamenwerking en 7 grote in België gevestigde bedrijven, dat op 25 oktober 2000 boven het doopvont werd gehouden. De bedrijven en NGO's stapten in dit initiatief met een gelijkwaardige inbreng, met het oog op het bevorderen van samenwerking tussen bedrijven en NGO's, om optimaal de middelen aan te wenden voor het implementeren van socio-economische ontwikkelingsprojecten.

Zoals uit de benaming CFP blijkt saait het werven van fondsen of 'bedrijfs-giften' voor socio-economische projecten (voorge dragen door de deelnemende NGO's) centraal. Deelnemende bedrijven zijn Bekaert nv, Corona-Lotus nv, Interbrew nv, Koramic Building Products nv, Sidmar nv, Siemens nv en Union Minière nv. Ucos was, net als de rest van de Belgische NGO-wereld, verbaasd over dit initiatief. Als lid van de Raad van Bestuur van 11.11.11, de Vlaamse koepel van NGO's voor ontwikkelingsamenwerking, opperde Ucos sterke bezwaren tegen deze nieuw evolutie binnen de civiele maatschappij. We behoorden dan ook tot de eersten om te vernemen dat deze bedrijfs-giftenbank een beklonken zaak was maar konden mee verhinderen dat 11.11.11 lid werd van de stichtende vergadering. De Raad van Bestuur van 11.11.11. Was verdeeld over dit initiatief en heeft het voorlopig niet goedgekeurd. De respectieve achterbannen van de stichtende NGO's werden voor een voldongen feit gesteld. Dit is meteen een eerste kritiek van Ucos op het gebeuren. Waarom dienen de topkaders van NGO's, die steeds openheid en democratie hebben voorgestaan, plots een beslissing te nemen zonder eerst de brede basis raad te plegen? Deze werkwijze is verbazend en onrustwekkend. Getuige van deze verantwoordiging zijn de massale reacties die vanuit bijvoorbeeld de provinciale comités van de 11.11.11 zijn toegestroomd. Er zijn er echter nog vele anderen, bij elke achterban van de deelnemende NGO's stormde het vra-

gen en ongenoeven. Daarnaast is er het principiële bezwaar van Ucos dat een concrete financiële samenwerking met dergelijke MNO's de onafhankelijkheid van de NGO's kan aantasten. Wanneer bijvoorbeeld een sociaal conflict uitbreekt bij één van die bedrijven, zal men de kant kiezen van de werknemers of zwijgen omwille van het samenwerkingsverband en het geld? MNO's en NGO hebben beide een verantwoordelijkheid inzake maatschappelijke ongelijkheid. De eersten schijnen met mondjesmaat hun verantwoordelijkheid in deze te aanvaarden. Maar een korte blik op de dagelijkse journaals leert dat de weg nog hééél lang is. De tweede groep organisaties, waar Ucos deel van uitmaakt, hebben de taak en de plicht die MNO's op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te wijzen. Zij beïnvloeden daartoe de overheid die op haar beurt een wettelijk kader schept waarbinnen de MNO's dienen te opereren. Wie zich herinnert wat met Renault-Vilvoorde gebeurde weet dat de onmacht van de staat t.a.v. grote multinationale bedrijven vaak een feit is. De NGO's hebben de verdienste daar op gewezen te hebben via publicaties van allerlei boeken en artikels. Wanneer nu NGO's in een rechtstreeks samenwerkingsverband stappen met de bedrijfs-wereld kan het niet anders dan dat ook deze mogelijkheid tot kritiek op en verzet tegen de MNO's wordt beperkt. Dit is logisch. Alle ethische principesverklaringen ten spijt.

Als dusdanig staat Ucos niet afkerig tegenover meer samenwerking met de bedrijfs-wereld. In de acties tegen de globalisering worden naast de internationale instellingen ook de MNO's verantwoordelijk gesteld voor de groeiende kloof tussen Noord en Zuid. We weten nog niet hoe iets dergelijks in de praktijk werkbaar is, maar we zijn het erover eens dat duurzame ontwikkeling iets is wat we met z'n allen moeten nastreven. Dus is de bedrijfs-wereld één van de belangrijkste peilers voor dit toekomstgericht denken. Naast de politiek worden immers de MNO's als de grote verantwoordelijken van de kloof tussen arm en rijk beschouwd. Sommige bedrijven doen inderdaad inspanningen op milieu- en menselijk vlak om duurzaamheid na te streven. De bedrijven die vandaag

deel uitmaken van het CFP, uitgereide de pioniers van het CFP dus, hebben echter niet allemaal een onbesproken verleden wat betreft . Sommigen worden o.m. vermeld in het koloniale verleden van België, anderen zijn terug te vinden in artikels over bijdragen aan de hoogtechnologische wapenproductie en nog anderen waren in het verleden niet altijd even kritisch wat betreft de doeleinden van hun klant met de geleverde goederen.

Ucos is van mening dat bedrijven komaf mogen en kunnen maken met een beladen verleden. We begrijpen echter niet goed waarom precies deze bedrijven het voorrecht krijgen hun naam met het CFP te verbinden terwijl heel wat andere, zij het kleinere, bedrijven al veel langer inspanningen leveren. Die blijven in eerste instantie in de kou staan. Ik citeer een zin uit het artikel op de website van het provinciale 11.11.11-comité te Lebbeke: "Hoe geloofwaardig is de strijd tegen WTO, IMF en Wereldbank nog, als je weet dat deze instanties hun strategie voornamelijk laten bepalen door de lobby's van de MNO's? Hoe geloofwaardig blijft de strijd voor de Tobintaks als je weet dat de financiële afdelingen van de grote multinationals een vooraanstaande rol spelen in de financiële speculatie? Hoe zullen de NGO's kunnen blijven reageren tegen de voortschrijdende privatisering, deregulering, liberalisering, ...? Bij ons speelde de overheid tot op heden een belangrijke rol in de ontwikkelingsamenwerking.

Wanneer het CFP in de toekomst grote proporties aanneemt, zou dat wel eens het begin kunnen zijn van een gedeeltelijke of gehele privatisering van de ontwikkelingsamenwerking. Het gevaar is dan zeer groot dat die nog meer dan vroeger een verlengstuk zal worden van onze buitenlandse handel. MNO's zijn geen liefdadigheidsinstellingen, maar streven maximale winst na. In die logica zullen zij een zo groot mogelijke flow back - dit is de verhouding tussen input via ontwikkelingshulp en de output d.m.v. contracten - wensen. Het klinkt misschien wat overdreven, maar als men ziet dat de voormalige chef van de Nationale Bank? die een keiharde monetaristische politiek voerde? voorzitter is van het CFP moet men zich

toch niet al te veel illusies maken. Als het te doen is om het geld, dan moeten we niet bij de MNO's gaan bedelen. We moeten van de staat eisen dat ze eindelijk eens voldoet aan wat ze al 30 jaar belooft: het besteden van 0,7% van het BNP aan ontwikkelingsamenwerking." Het mag duidelijk zijn dat Ucos geen fonds heeft opgericht met vrijwillige bedrij-

ven waarvan de opbrengst naar het Zuiden wordt gestort. We zijn integendeel vrij sceptisch en hopen dat we daarin ongelijk hebben. De feiten zullen uitwijzen of onze bezorgdheid, en daarmee deze correctie, terecht was

Ucos.

U vindt ons sympathiek? U wilt wat bijleren? U houdt van geestesverrijkende leeservaringen? Of u heeft gewoon wat centjes teveel op zak?

Steun De Moeial en neem een abonnement!

Steunabonnement: 1000 BEF

Gewoon abonnement: 333 BEF

Te storten op rekening 001-1386975-48 met vermelding van (steun)abo, naam en adres

GEVONDEN VOORWERPEN

GARE DU NORD/NOORDSTATION

Welkom in het coole, cleane Brussel
Hoewel u nu bij Bolivar en Belgacom bent uitgestapt
En dat is de verkeerde kant.
Geen honderd meter achter je: een spoor op dromen,
Vrijkaart voor een uitverkoren elders.
Ga niet terug en ga niet weg.

Attentie voor die dierbare hamburger,
Verorberd door een bedelknaap,
Met aan zijn plastic voeten de plastic beker
waarin, nog maar pas, één enkele frank.
U bent nu echt wel aan de juiste kant.

Attentie voor Raoul, de kale kapper,
verslaafd aan het haar dat hij zelf niet meer heeft.
Welkom ook in de *Grande Boucherie*, welgemeend
welkom, bij de lillende pensen en de tricassees.
In alle etalages van het vlees, wees welkom:
La pompadour of *Blue Lagoon*, *Bar Eden* of *Bar Edelweis*.
Hier heersen de vorstinnen van de Aarschotstraat.
Zij kunnen smilen met hun achterste, de tedersten,
u straffen met hun naaldhakken, de strengsten.
Maar al hun wimpers heten u van harte welkom.
Prière de ne pas stationner devant les vitrines.
Laissez Travailler les filles.

Welkom, mevrouw, meneer, in het gore blote Brussel.
Zal ik, meneer een vuilbak voor u zijn?
Vul mij, gebruik mij, misbruik mij, nú,
'*help mij dit station rein te houden, a.u.b.*'
Ga door en kom terug, maar ga nooit weg.

Maarten De Keyser

Luuk Gruwez en Raphael Antoine, Julie Hofmans, Karel Segers, Gerrit Spranghers, Spyridon Valsamis, Petra Van Balken, Annelies Van Camp en Lennert Van De Gucht (6^e kunsthumaniora, Sint-Lukas Brussel, 2000)

Gezocht: Jonge durvers met scherpe pen

Emile Zola-wedstrijd 2002: Prijs voor het beste politieke essay

Wil je in de voetsporen van Emile Zola treden? Ben je een jonge onafhankelijke geest die het allemaal beter weet? Haal dan je scherpe pen boven. Is er een politiek, sociaal, economisch of cultureel thema dat jou nauw aan het

hart ligt? Gooi dan een beklijvend essay op papier: een vurig betoog, een verontwaardigde kijk op een boeiend thema. Schuw de controverse niet. Wie de leeftijd van 28 jaar nog niet bereikt heeft op 30 november 2001,

mag aan deze wedstrijd deelnemen. Van de ingezonden artikels worden er drie genomineerd. De winnaar krijgt een cheque van 25.000 BEF, nummer twee krijgt 10.000 BEF en nummer drie 5.000 BEF.

De Emile Zola-prijs wordt georganiseerd door het tijdschrift Samenleving en politiek, Bagattenstraat 174, 9000 Gent. Inzendingen worden ten laatste verwacht op 30 november 2001. Let op: vraag eerst het reglement!

Info: 09/267 35 31

e-mail:

stichting.kreveld@pandora.be

Fabeltjes

KRANT

Geruchten en Gedachten, waarvan niet bewezen is dat ze niet waar zijn !

Nu de bloesems, tegen beter weten bijna, hun kleurenpracht over ons lelijke landje uitstorten en de dagen al een heel stuk langer duren dan toen de Sint nog behoedzaam door schoorstenen kroop, dachten wij zo bij onszelf: dit moet de meimaand zijn.

Ook het bericht dat dat rampzalige mens in Laken eindelijk zwanger geraakt is deed het vermoeden rijzen dat er *spring in the air* is. Dat met het product 'Mathilde' voor de zoveelste keer bewezen is dat het echt jammer is dat Robespierre zijn werk niet ten gronde heeft kunnen uitvoeren is één ding. Een ander is dat vader d'Acoz' broodje gebakken is. Eindelijk verlost van die stijve seut, en op de koop toe aangetroefd met de Saksen-Coburgs !! Wat heeft dit nu in godsnaam met de VUB te maken? Heel veel. Dat alles hier achter gesloten deuren en dichtgeknepen billen gebeurt is traditie, maar uw lijfblad heeft connecties in Laken, en mag zich - in tegenstelling tot Die Prutsers - een ware *royalty watcher* noemen. Wij gaan onze bronnen natuurlijk niet prijsgeven. Volstaat het om te zeggen dat de Heer Van Aerschot 'adviseur' is van Mathildes' schoonbroer, Prins Laurent? En dat Hugo S., een berucht professor, graag Hoogleraar zou worden? En dat hij daarvoor de diensten van de Heer Van Aerschot nodig heeft? En niet die van uw lijfblad? Feit is, dat wij heel benieuwd zijn wat Laken zo rond oktober gaat doen. In tegenstelling tot het door de slaafse nationale media verspreide communiqué dat wil dat Mathilde half november zou werpen, weten wij weer beter. De ontvangenis vond reeds in januari plaats! En het verwekkend zaad kwam niet uit de zak van Filip. Wij hebben vernomen dat één van de twee Kroonprinselijke teelballen reeds jaren op sterk water in het Museum van Tervuren rust. Ten gevolge van een jammerlijke val met een BMX, in de jaren '80 zeer in zwang. De andere teelbal kon gered worden, maar niet voor lang. Toen Zijne Prinselijkheid willens nilens tochtjes met een F-16 moest maken, maakte tijdens één van die uitstapjes het toestel een vrije val van 225 meter - in luchtvaartjargon een 'luchtzak' -, en aan een slordige 1500 km/h kan dat tellen. De Tweede Teelbal hield het voor bekeken,

en zocht terug de veilige geborgenheid van de Prinselijke Buikwand op. Gedaan ermee! In Laken waren ze intussen maar al te zeer vertrouwd met een Onvermogen Soeverein en niemand wou terug naar de dagen van Boudewijn I. Er moest dus - tegen de natuur in - voor een troonopvolger gezorgd worden. En wie was hiertoe beter geschikt dan Hugo S., een potente krantige kerel waar de testosteron haast vanaf druipert? De zaak was snel beklonken. In ruil voor een benoeming, moest Hugo S. Mathilde 'bedienen' - het Hof zou een gezonde troonopvolger rijker zijn, en Hugo S. zou als beloning het zo begeerde Hooglerarschap verwerven! Om binnen een paar jaar geen lastige geruchten de kop in te moeten drukken over de treffende gelijkenis van Prins Boudewijn (jaja, ook de naam, van de aanstaande boreling is ons reeds bekend) met een Hoogleraar aan de VUB, fluisterde de

Heer Van Aerschot volgend plan in het oor van zijn poulain. Kondig de geboorte aan voor een maand na de feitelijke bevalling! Dan is er tijd genoeg om een boreling op te sporen die op Filip lijkt! De dynastie lijkt weer gereed...

De Heer Steen Patrick is in deze weer de Grote Gepasseerde.

Maar niets is beter dan hard labour om de sores van je af te zetten, moet hij gedacht hebben. De Veiligheidsmaniak heeft zich als een bezetene op de laatste restjes groen ten campusse gestort. Na de ranke populieren - de schuilplaats van de Pica Pica Raptor - de zeer gevaarlijke hagen - dekking voor drugsdealers en hermafrodieten -, en de Konijnen van Megan-15 - een buitenaardse predatieve levensvorm die de gedaante van op het eerste gezicht onschadelijke konijntjes aange-

nomen had -, moet nu al wat groeit en hoger dan 15 cm is eraan geloven. Staan nog op 's mans program: verplichte valhelmen voor elk lid van de universitaire gemeenschap, verplichte registratie in het vingerafdrukkenbestand van de Federale Flikken, verplicht bezit (voor de dames) van een maandverbandenrecycler (geleverd door Steen Tampon Recycler) en (voor de heren) van een set 'gewone' en een set 'harde' condoms, ondertekening van het Steen Security and Facility Charter, en een aidstest. Kill kill kill!!!!

In het kader van Bologna, konden wij al een blik werpen op de plannen voor de VUB. Zo zouden de Faculteiten Rechten alsook Letteren en Wijsbegeerte, HILOK en het Convivium afgeschaft worden, wegens 'economisch niet leefbaar'. De mannen van Lette gaan fusioneren met de Aalstse Hoge-

school voor Verpleegkundigen, en de rest van de VUB wordt per opbod verkocht aan de meestbiedende. En als Rector Van Camp braaf blijft luisteren, mag hij waarschijnlijk secretaris van Oosterlinck worden!

Met al die rationaliserings-heroriënterings- en stroomlijnaudits valt het ergste te vrezen. Op het eerste zicht, want op het tweede valt dat allemaal nogal mee. Zo heeft bijvoorbeeld nog niemand 'De Krant' opgedoekt, een blaadje dat anders ook geen bestaansredenen heeft dan een uit de hand gelopen caféruzie. Ten bewijze: de Heer Egwin Gonthier. Dat hij er met de jaren niet mooier en zeker niet slanker op geworden is, zullen wij hem niet ten kwade duiden. Misschien heeft hij wel één of andere ziekte, en kan hij er dus niet aan doen. Zand erover dan.

Ook met Heertje Eraerts gaat het niet goed. Het kereltje, dat vorig jaar de buiksprekerspop van de Geheimzinnige Mijnheer X was, geraakt maar niet uit de miserie. Na eerst al zijn spaarcentjes in rook te hebben zien opgaan (hij had geïnvesteerd in L&H), vervolgens zijn allerlaatste spaarcentjes geïnvesteerd te hebben in Vermaelens Projects (hij dacht dat dat bedrijf echt bestond), heeft hij nu ook een proces aan de korte broekspijp. Toen op een tamelijk zonnige ochtend het Proximus GSM-netwerk lag waar het thuishoorde (op zijn gat) en er op het display van de GSM van het kereltje 'Enkel 112-nummers nog bereikbaar' verscheen, begon hij verwoerd naar de 112 te bellen. Toen brandweer, civiele bescherming en Federale dingen voor de zesde keer op zijn stoep stonden, vonden ze dat het welletjes geweest was, en smeerden ze het figuurtje een gepeperd pv annex onkostennota aan... Mensen die Gert willen steunen kunnen hem 's avonds bij de gratis soepbedelingen in het Centraal Station (Bxl) vinden.

Kwal, M.

Recht Van Antwoord: niet iedereen slaàààààààapt in de M

Hiermede een recht van antwoord dat ik graag in uw periodieksel gepubliceerd zou zien. Het betreft uw artikel over de wederwaardigheden tijdens de heroïsche bezetting van gebouw M door anti-biologische studenten. Het verscheen al enige tijd geleden, maar ik heb hier ook nog andere zaken te doen, in tegenstelling tot wat de schrijver van het in mijn verkeerde keelgat geschoten artikel ook moge beweren over het personeel dat in den M tewerkgesteld is. Ik werk namelijk zelf ook in den M, jawel, werken dus. Uw redacteur meent het personeel van gebouw

M af te moeten schilderen als mensen die de hele dag achter hun bureau liggen te slapen. Wel, dit is slechts gedeeltelijk waar.

Bovendien zijn het juist de paar wakkere M-personeelsleden die eventueel het gewraakte artikel onder ogen kregen. Van dat handvol regelmatig wakkere ben ik misschien de enige Mozial-lezer, op zich al een stevig bewijs van mijn wakkere natuur. Juist zij die het minst aan het door dit artikel ten onrechte versterkte stereotiep

beantwoorden, worden hierdoor gekwetst. Van diegenen die wel aan dat stereotiep beantwoorden heeft er natuurlijk genen ene ook maar nen halve dag wakker gelegen van jullie aantijgingen. Ik wel dus, en ben nog steeds doende mijn destijds opgelopen slaapachterstand in te halen. Vandaar mijn enigszins overtijdige reactie. Overigens wil ik hier nog aan toevoegen dat ik dit recht van antwoord wel degelijk tijdens kantooruren geschreven heb, daarmee het tastbare bewijs leverend dat uw verzalgemening niet op gaat. Ik

hoop dat u in de toekomst een objectiever en genuanceerder beeld zult ophangen van het in gebouw M tewerkgestelde personeel. Anders zou ik mij uit principe genooddacht zien voortaan enkel nog de Krant te lezen. En daar zou ik pas echt van in slaap kunnen vallen ('tis zo niet bedoeld jongens, zand erover?). Om u maar te zeggen dat uw artikel zeker geen constructieve bijdrage levert aan het door u overgedimensioneerd weergegeven probleem, integendeel, artikels van een dergelijke strekking dreigen de situa-

tie nog te verergeren, als een soort "selffulfilling prophecy". In de hoop dat u de ernst van uw journalistieke dwaling inziet,

Met beleefde groeten

een doorgaans tijdens kantooruren in wakkere toestand verkerend personeelslid uit gebouw M

Naam en adres bekend bij de redactie

HET EXAMENREGLEMENT: EEN SELECTIE

K.U.R. : Ken Uw Rechten

Zoals goedgekeurd door de Raad van Bestuur van 16 juni 1992 en gewijzigd door de Raad van Bestuur van 15 juni 1993, 14 juni 1994, 18 maart 1997, 4 november 1997, 19 mei 1998, 21 september 1999, 23 mei 2000, 28 november 2000 en 20 maart 2001.

Hoofdstuk II : EXAMEN-COMMISSIE

Artikel 12

1 De studenten worden slechts toegelaten tot het afleggen van de examens als zij op regelmatige wijze zijn ingeschreven voor het betrokken academiejaar.

2 Een regelmatige inschrijving voor de examens is slechts mogelijk indien alle nodige getuigschriften voor een inschrijving op de rol werden voorgelegd en het collegegeld werd verevend. Voor éénsluident verklaarde afschriften van diploma's en getuigschriften moeten op het administratief secretariaat van de faculteit vóór 1 mei van betreffend academiejaar ingeleverd worden.

3 Een student kan niet geproclameerd worden zolang aan de vorige bepalingen niet is voldaan.

Artikel 13

1 Onverminderd de bepalingen van artikel 12, bepalen de faculteiten de voorwaarden volgens welke de studenten toegelaten of geweigerd worden tot de examenperiode. Deze regels moeten vanaf het begin van het academiejaar bekend worden gemaakt aan de studenten. Deze regels worden opgenomen in het aanvullend facultair reglement.

2 De studenten die niet worden toegelaten, moeten hiervan bij een met reden omklede beslissing van de Voorzitter van de examencommissie, uiterlijk twee weken vóór het begin van de zitting, of uiterlijk veertien dagen voor het einde van de normale lesperiode schriftelijk op de hoogte worden gesteld. Een afschrift van deze beslissing wordt overgemaakt aan de Rector en de Ombudsman. Binnen drie werkdagen na de ontvangst van de beslissing, kan beroep worden ingediend bij de in artikel 56 § 1 bedoelde beroepscommissie.

Artikel 14

De studenten zijn verplicht zich voor de examens in te schrijven op de ad valvas bekendgemaakte dagen en mits het vervullen van de voorgeschreven formaliteiten. In uitzonderlijke gevallen beslist de Decaan of een laattijdige inschrijving nog mogelijk is.

Hoofdstuk IV : EXAMEN-VERLOOP

Artikel 15

1 De student houdt zich strikt aan de vastgestelde uurregeling en plaats van de ondervraging. In geval van overmacht heeft de student het recht zijn examen te verplaatsen, op voorwaarde dat hij hiertoe de nodige bewijzen levert. Elk geval van overmacht en de staving ervan moet binnen de drie werkdagen na het ophouden van de overmacht aan het secretariaat van de faculteit worden gemeld. In overleg met de student en de examinator wordt onder de verantwoordelijkheid van de Decaan een nieuwe examenregeling opgesteld.

2 De examinator houdt zich strikt aan de vastgestelde uurregeling en plaats van de ondervraging.

In geval van afwezigheid van de examinator en bij gebrek aan berichtgeving van deze laatste vervalt de examenregeling na een wachttijd van 1 uur t.o.v. de voorziene schikking. De student verwitigt zo vlug mogelijk de Decaan, die onverminderd het bepaalde in artikel 11 § 4, in overleg en met instemming van de student een nieuwe examenregeling opmaakt.

Decaan in overleg met de Voorzitter van de examencommissie een plaatsvervangend examinator aan. De examinator vraagt in dit geval vóór het begin van de zittijden, deze plaatsvervangende aan bij de Decaan.

4 Op gemotiveerd verzoek kan elke examinandus, ten laatste veertien dagen vóór het door hem af te leggen examen, de Voorzitter van de examencommissie schriftelijk de aanwezigheid van één of twee ZAP-leden vragen.

Artikel 17

Artikel 18

1 De examens worden mondeling afgenomen.

2 Op voorstel van de examencommissie of titularis of op verzoek van de studenten, kan de bevoegde facultaire instantie voor ten hoogste 1/2 van de opleidingsonderdelen van een voltijds of deeltijds jaarprogramma tot een schriftelijk examen voor het geheel of een deel van de materie beslissen.

3 De resultaten van het schriftelijk tentamen/examen worden, behalve wan-

deelneming stopzet, deelt hij dat onmiddellijk en schriftelijk mede aan de Administratieve Secretaris van de faculteit, die de Voorzitter en de leden van de examencommissie om de hoogte stelt. Bij stopzetting om medische redenen, dient een medisch attest te worden bijgevoegd.

Artikel 21

1 Vastgestelde onregelmatigheden door de student begaan tijdens het afleggen van de tentamina, examens of andere vormen van evaluatie dienen door het academisch personeelslid onmiddellijk en schriftelijk te worden gemeld aan de Decaan.

2 Elke onregelmatigheid door een student begaan tijdens het afleggen van de tentamina, examens of andere vormen van evaluatie kan aanleiding geven tot een sanctie. Deze sanctie kan gaan tot uitsluiting uit alle zittijden van het lopende academiejaar.

3 Binnen de drie werkdagen volgend op het vaststellen van de onregelmatigheden worden alle betrokkenen vooraf gehoord door de Decaan. De Decaan beslist over de onregelmatigheid en over de te treffen sanctie. De Decaan deelt de beslissing met ontvangstbewijs onmiddellijk mee aan de student. Hij deelt ook de beslissing mee aan de Voorzitter van de examencommissie.

4 Binnen twee werkdagen na ontvangst van de beslissing kan de student een beroep indienen bij de Voorzitter van de examencommissie. Binnen vier werkdagen na ontvangst van het beroep, roept de Voorzitter de examencommissie bijeen, die beslist bij beroep.

5 In geval van beroep wordt de beslissing van de Decaan, bepaald in § 3 van dit artikel, opgeschort tot op het ogenblik dat de examencommissie bij beroep beslist over de vastgestelde onregelmatigheid.

6 De beslissingen worden meegedeeld door de Decaan aan de Rector en de Ombudsman.

7 De student mag zich steeds laten bijstaan tijdens deze procedure.

Hoofdstuk VI : DELIBERATIE

Artikel 30

De Secretaris van de examencommissie noteert nauwkeurig in de notulen de verrichtingen van de examencommissie tijdens de deliberatie. De notulen, ondertekend door de Voorzitter en de Secretaris van de examencommissie worden zo vlug mogelijk door de Decaan aan elke zitting aan de Rector overgemaakt.

Artikel 31

De examencijfers worden onmiddellijk na het beëindigen van de examenreeks en uiterlijk drie werkdagen vóór de beraadslaging, meegedeeld aan de Administratief Secretaris van de faculteit of een door de Decaan aangeduid lid van het administratief personeel dat de deliberatie voorbereidt.

Artikel 32

De aanwezigheid op de deliberatie en het ondertekenen van het examenblad is verplicht voor alle stemgerechtigde leden van de examencommissie. Wettige verhindering moet vooraf aan de Voorzitter van de

„Jensen, wat heb je nu gedaan?“

Artikel 16

1 Het examen wordt afgenomen door de titularis van het opleidingsonderdeel of door degene die als plaatsvervanger het opleidingsonderdeel dat jaar heeft gedoceerd.

2 In geval van overmacht of wettige reden van verhindering kan de examinator een gemotiveerd verzoek richten tot de Decaan om ontheffing van het geheel of een deel van zijn examenopdracht.

De Decaan stelt, in overleg met de Voorzitter van de examencommissie, een plaatsvervangend examinator, lid van het zelfstandig academisch personeel of een doctorassistent, voor aan de Rector.

3 In geval van bloed- of aanverwantchap tot de vierde graad tussen een student en een examinator wijst de

1 Alle tentamen en examens zijn openbaar en toegankelijk voor het publiek. Ze worden afgenomen door de verantwoordelijke titularis in een lokaal van de universiteit. In uitzonderlijke omstandigheden en met akkoord van de Decaan kan van de plaats van het examen worden afgeweken.

2 De openbaarheid van het schriftelijk tentamen/examen wordt verzekerd door de belanghebbende inzage in de kopij te verlenen. Deze kopijen liggen gedurende een termijn van drie werkdagen na de proclamatie ter inzage bij de examinator of op een behoorlijk bekendgemaakte plaats.

De examinator bewaart gedurende één jaar de schriftelijke kopijen.

3 Onverminderd het bepaalde in § 2 kan een student inzage in het schriftelijk tentamen/examen vragen, na bekendmaking van de resultaten.

neer de mondelinge voortzetting verplichtend is, ten laatste tien werkdagen na afname ad valvas bekendgemaakt. Voor de tweede zitting wordt deze termijn tot vijf werkdagen herleid.

4 De studenten behouden evenwel het recht op een mondelinge voortzetting van het examen over dezelfde materie. Het schriftelijk en mondeling gedeelte vormen één examen en geven aanleiding tot slechts één examencijfer.

Op voorstel van de titularis beslist de bevoegde facultaire instantie over de verrekening van het examencijfer.

5 De beslissingen in § 2 en § 4 worden opgenomen in het aanvullend facultair examenreglement.

Artikel 20

Wanneer een examinandus zich niet meldt voor de examenperiode of zijn

examencommissie of aan de Decaan worden meegedeeld.

Artikel 33

1 De examencommissie kan slechts gelidig beraadslagen wanneer tenminste 2/3 van de stemgerechtigde en in hoofdorde aan de faculteit verbonden leden, die de verplichte opleidingsonderdelen van het voltijds of deeltijds jaarprogramma doceren, aanwezig zijn. Is de examencommissie niet in voldoende aantal, dan stelt de Voorzitter van de examencommissie de Decaan op de hoogte.

De Decaan roept binnen de twee werkdagen de leden op voor een tweede deliberatie, waarbij geldig wordt beslist, ongeacht het aantal aanwezige stemgerechtigde leden.

2 Voor de toepassing van dit artikel worden de wettige afwezigheden meegerekend voor het aanwezigheidsquorum.

Artikel 34

De examencommissie fungeert als college. Stemgerechtigd zijn de leden van de examencommissie die de betreffende student ondervraagd hebben, hierbij rekening houdend met de bepalingen van de artikels 2 en 5.

Elk lid beschikt slechts over één stem, ongeacht het aantal opleidingsonderdelen waarvoor hij heeft ondervraagd. Elk stemgerechtigd lid van de examencommissie is gerechtigd een geheime stemming te vragen.

Artikel 35

1 De examencommissie beslist soeverein bij gewone meerderheid van stemmen onder de aanwezige, stemgerechtigde leden over het slagen al dan niet met graad, het niet slagen, het uitsluiten, het toekennen van bijkomende overdrachten en het toelaten tot deel II van een deeltijds jaarprogramma, waarvoor hij ingeschreven is, heeft afgelegd en een gemiddeld examencijfer beneden 11 op 20 behaalt, is niet geslaagd.

2 Een examinandus die alle examenvakken van het voltijds of deeltijds jaarprogramma, waarvoor hij ingeschreven is, heeft afgelegd en een gemiddeld examencijfer beneden 11 op 20 behaalt, is niet geslaagd.

3 Elke faculteit kan in haar facultair reglement aanvullende criteria opnemen inzake de te nemen beslissingen van § 1 van dit artikel.

4 Een beslissing over een bepaalde student in afwijking van de algemene regels, zoals bepaald in § 2 en § 3 van dit artikel, moet met redenen worden omkleed.

5 Bij staking van stemmen valt de beslissing in het voordeel van de student.

Hoofdstuk VII : BEKENDMAKEN VAN DE RESULTATEN

Artikel 38

Na de deliberatie proclameert de Voorzitter van de examencommissie, de Decaan of een door hen aangeduid lid van de examencommissie in het openbaar de beslissing van de examencommissie.

Artikel 39

Binnen de vijf werkdagen na de proclamatie kan elke student een individueel puntenblad, met vermelding van het examencijfer per opleidingsonderdeel zoals besproken werd door de examencommissie, tijdens de openingsuren van het administratief secretariaat van de faculteit bekomen.

Artikel 40

Klachten in verband met beslissingen van de examencommissie die berusten op materiele vergissingen bij het verwerken van de examencijfers kunnen neergelegd worden door de leden van de examencommissie, de Ombudsman en de betrokken student bij de Decaan, die de nodige schikkingen treft.

Hoofdstuk VIII : OVERDRACHT VAN PUNTEN EN VRIJSTELLINGEN

Afdeling I : Algemeen

Artikel 41

Aan een voltijdse/deeltijdse student wordt overdracht van examencijfers toegestaan naar de tweede zitting van éénzelfde academiejaar voor de opleidingsonderdelen van het jaarprogramma waarover de student examens heeft afgelegd en waarvoor een examencijfer wordt behaald van 12 of méér.

Artikel 42

1 Aan een voltijdse/deeltijdse student wordt overdracht van examencijfers toegestaan naar het eerstvolgend academiejaar waarvoor een inschrijving wordt genomen aan dezelfde instelling, voor dezelfde opleiding en voor het voltijds of het deeltijds jaarprogramma waarin het betrokken opleidingsonderdeel is opgenomen, op voorwaarde dat de betrokken student:

1 ingeschreven is voor een voltijds/deeltijds jaarprogramma of een individueel aangepast voltijds/deeltijds jaarprogramma waarin het betrokken opleidingsonderdeel is genomen;

2 examens heeft afgelegd over alle opleidingsonderdelen van het onder 1° vermelde jaarprogramma (de eindverhandeling buiten beschouwing gelaten);

3 voor betrokken opleidingsonderdeel een examencijfer heeft behaald van 12 of meer;

4 minstens de helft van de punten behaald heeft op het rekenkundig of gewogen totaal van het onder 1° vermelde jaarprogramma (de eindverhandeling buiten beschouwing gelaten).

In afwijking van de voorwaarden vermeld onder § 1, punt 2, 3 en 4 kan de examencommissie overdracht van examencijfers toestaan aan een student die een met goed gevolg afgelegde examenreeks voortijdig heeft moeten afbreken, wegens overmacht vastgesteld door de examencommissie.

2 De examencommissie kan aan een student, die overdracht van examencijfers aan een andere Belgische universiteit bekomen heeft, deze overdracht toekennen indien tevens voldaan wordt aan het bepaalde in § 1.

3 De examencommissie kan overdracht van examencijfers, bekomen in een academische opleiding, toekennen aan de examinandus, die overkomt van een andere academische opleiding.

4 Indien de student gedurende één of meer academiejaren geen inschrijving heeft genomen, kan de examencommissie beslissen, in afwijking van de paragrafen 1 tot 3, om de overdracht van de examencijfers te weigeren indien er zich ondertussen grondige wijzigingen in het opleidingsprogramma of in de stand van de wetenschap hebben voorgedaan. De beslissing van de examencommissie is met redenen omkleed.

Artikel 43

1 De student mag afzien van de overdracht van één of meer examencijfers. Aan een student aan wie het voordel van overdracht van één of meer examencijfers wordt toegekend, kan in de tweede examenperiode een graad worden verleend. Overdracht van examencijfers is slechts mogelijk voor opleidingsonderdelen die overeenstemmen met afzonderlijke quoterings- of de delibereerbladen.

2 De student mag afzien van de overdracht vóór 15 augustus voor de tweede zitting en vóór 1 december voor de eerste zitting.

3 Individuele regelingen van overdracht vanwege de examinator zijn niet toegelaten. De Decaan maakt de hem bekende gevallen, waarbij individuele overdrachten werden toegekend, aan de Rector bekend.

Hoofdstuk IX : KLACHTEN- EN GESCHILLEN-REGELING

Afdeling I : De Ombudsman

Artikel 48

1 De Ombudsman ontvangt klachten en opmerkingen van studenten, die betrekking kunnen hebben op de examenregeling, het examenverloop, de beoordeling van eindverhandelingen, de deliberatie, het bekendmaken van de resultaten, de overdracht van punten en vrijstellingen.

2 De Ombudsman bemiddelt op verzoek van de studenten bij de Decaan, de Voorzitter van de examencommissie, de leden van het academisch personeel en de faculteitssecretarissen met als doel een minnelijke schikking van de klachten na te streven.

Artikel 49

1 Onverminderd de taken die de Ombudsman hem met dit reglement worden toegekend, neemt hij kennis van klachten in verband met het bepaalde in artikel 48 § 1.

2 Uiterlijk drie werkdagen na ontvangst, van de in de hier voorgaande paragraaf vermelde klacht, stelt hij een minnelijke regeling aan de Decaan voor.

3 De Ombudsman wordt onmiddellijk en schriftelijk van de definitieve oplossing op de hoogte gebracht.

Artikel 50

1 De Ombudsman heeft het recht voor de uitoefening van zijn opdracht:

- betrokken te worden bij de opstelling van de examenregeling;

- alle documenten te raadplegen in verband met het bepaalde in artikel 48 § 1;

- alle inlichtingen te krijgen betreffende elk examen ook voor de beraadslaging van de examencommissie;

- deel te nemen aan de examencommissie, evenwel zonder stemrecht.

2 Hij is tot geheimhouding en discretie verplicht.

Artikel 51

1 Over zijn activiteiten brengt de Ombudsman jaarlijks verslag uit bij de Rector vóór 15 november.

2 De Onderwijsraad bespreekt het jaarverslag van de Ombudsman in zijn eerstvolgende vergadering.

3 Vóór de aanvang van het tweede semester brengt de Rector verslag uit over de werkzaamheden van de Ombudsman en de bespreking in de Onderwijsraad bij de Raad van Bestuur.

Artikel 52

Indien de Ombudsman stemgerechtigd lid is van de examencommissie van de student, die op de Ombudsdienst beroep doet, treedt de plaatsvervangende Ombudsman op.

Afdeling II : Examen geschillen

Artikel 53

1 De student die de deelneming aan

een examenperiode wordt geweigerd of die een beslissing van de examencommissie betwist, kan binnen drie werkdagen, volgend op de werkdag van de bekendmaking, bij de Voorzitter van de examencommissie de herziening van de beslissing aanvragen.

De bekendmaking is het schrijven, zoals bedoeld in artikel 13 § 2, voor de weigering en de proclamatie van de examenuitslagen voor alle andere beslissingen.

2 De Decaan heeft steeds het recht de examencommissie van zijn faculteit opnieuw te doen samenkomen, teneinde een omstrede beslissing te heroverwegen.

3 De Rector heeft steeds het recht een gemotiveerd verzoek aan de Decaan van de faculteit te richten binnen drie werkdagen na ontvangst van de notulen van de examencommissie, bedoeld in artikel 31.

Artikel 54

1 Het verzoek tot herdeliberatie wordt schriftelijk ingediend op het administratief secretariaat van de faculteit, en is met redenen omkleed. Indien het verzoek klaarblijkelijk niet ontvankelijk is, wijst de Voorzitter van de examencommissie de klacht af. In de andere gevallen roept hij binnen drie werkdagen na ontvangst van de klacht de examencommissie bijeen.

2 De Ombudsman en de Rector worden onmiddellijk van de klacht en de dag van vergadering van de examencommissie in kennis gesteld. Zij kunnen in persoon, dan wel door middel van hun vervanger of afgevaardigde, de vergadering met raadgevende stem bijwonen. In het geval de samenroeping op verzoek van de Rector geschiedt, kan deze noch zijn vertegenwoordiger de vergadering van de examencommissie bijwonen.

Artikel 55

1 De bepalingen van onderhavig reglement omtrent de samenstelling en werking van de examencommissie gelden onverminderd. Indien een examencommissie niet in aantal is om geldig te vergaderen, wordt de daaropvolgende dag een tweede vergadering belegd. In dit laatste geval vergadert de examencommissie geldig, ongeacht het aantal aanwezige stemgerechtigde leden.

2 De beslissing omtrent de

herdeliberatie is met redenen omkleed. 3 De student wordt onverwijld en door middel van een aangetekend schrijven op de hoogte gebracht van de beslissing van herdeliberatie van de examencommissie.

Artikel 56

1 Als beroepsinstantie vergadert het Rectorencollege, uitgebreid met twee ZAP-leden uit de OWR, jaarlijks aan te duiden door de RvB. Er worden tevens twee plaatsvervaarders aangeduid. In deze beroepsinstantie zeten noch de Decaan van de betrokken faculteit, noch een lid van de betrokken examencommissie.

2 Binnen drie werkdagen na ontvangst van het in vorig artikel bedoelde aangetekend schrijven, kan de student met een gemotiveerd verzoekschrift tegen de beslissing houdende herdeliberatie opkomen bij de beroepsinstantie. (M.i.v. het academiejaar 2001-2002 zal volgende volzin aan artikel 56 § 2 worden toegevoegd: Het verzoekschrift wordt gericht aan de Voorzitter van de beroepsinstantie, met name de Rector.)

3 De Ombudsman en de Decaan van de faculteit worden onmiddellijk van het verzoekschrift op de hoogte gebracht. Het administratief dossier wordt zonder verwijl aan de beroepsinstantie overgemaakt.

4 Alvorens een beslissing te wijzigen, hoort de beroepsinstantie de student, die bijgestaan kan worden door een raadsman of een lid van het academisch personeel die niet tot de faculteit van de in het gedrang zijnde examencommissie behoort, de Decaan van de betrokken faculteit en de Voorzitter van de examencommissie. Op de zitting van de beroepsinstantie geeft de Ombudsman of zijn vertegenwoordiger een mondeling niet-bindend advies.

5 De beroepsinstantie neemt na ontvangst van het beroep onverwijld een beslissing. Deze kan enkel de verplichting aan de examencommissie inhouden een definitieve beslissing te nemen.

De beslissing van de beroepsinstantie is met redenen omkleed en wordt aan de student aangetekend toegezonden en aan de Decaan van de betrokken faculteit en de Voorzitter van de examencommissie overgemaakt.

'Volgens Sir George H. Darwin stond de Maan ooit heel dicht bij de Aarde. Of we nooit geprobeerd hebben erop te klimmen? Wat dachten jullie dan? Je voer er gewoon precies onder met een bootje, zette een ladder neer, en klom naar boven. Er vloog altijd een hele wolk kleine beestjes door de lucht die loskwamen uit zee en aan de Maan bungelden. We gingen daar melk verzamelen, met een grote lepel en een tonnetje. Mijn neef stak in plaats van de lepel gewoon alleen zijn blote hand onder de schubben, of maar één vinger. Soms prikkelde hij de maan met zijn grote teen, en spoot de melk naar buiten als uit de uier van een geit.'

ITALO CALVINO - *Kosmische verhalen, De afstand tot de maan.*